

[Handelsministeren.]

beklager min fejlagtige erindring. Vi må hastigt gå videre. Det er jo godt, at jeg ikke er blevet kulturminister. (*Munterhed*).

Derimod vil jeg godt sige til hr. Hans Kjær, at jeg tror, vi har misforstået hinanden en lille smule, når det drejer sig om erhvervenes holdning. Jeg ønsker ikke at få dette folketing til at tro, at erhvervene er godt tilfredse med den lovgivning, hr. Hans Kjær og hans parti og andre har skabt, eller ønsker, at den skal fortsætte. Jeg er enig i, at der er en almindelig utilfredshed med denne lov, og jeg tror næsten, der har været det, siden den blev skabt. Men midt i denne utilfredshed, midt i dette absolutte ønske om snarest muligt at få disse regler ændret, er der altså også for mig at se en forståelse for, at når man skal have ændringer, så må man hellere skabe disse ændringer i en sammenhæng, hvor de får en bedre relation til udviklingen, og hvor de ikke bliver unødigt dramatiseret, fremfor at gennemføre dem isoleret og måske oven i købet i forbindelse med ganske særlige økonomiske eller politiske situationer.

Til hr. Ømann, over for hvem jeg skal undlade at komme med nogen form for historiske citater, skal jeg sige, at jeg er enig i hr. Ømanns betragtninger om, at det er noget overordentlig vigtigt at holde fundamentale leveomkostninger nede. Når jeg skuffer hr. Ømann ved ikke at gå ind i denne problematik, så er det, fordi den ikke ligger i prisloven, og det er mig ikke muligt at se, hvordan hr. Ømann kan lægge dem ind i en prislov. Det er ikke prislovens idé at gå ind i dette. Derimod er der en idé i det, som statsministeren og finansministeren har peget på, at gå ind i foranstaltninger, der tager sigte på at subsidiere disse vigtige varer eller fjerne bestemte udviklingstendenser på forhånd. Det er jeg helt enig i; der kan ikke konstateres noget modsætningsforhold mellem statsministeren, finansministeren og mig på det område. Jeg ønsker bare at skabe den sontring, at vi bruger en prislovgivning til det, en prislovgivning er skabt til.

Jeg må måske lige i den sidste forbindelse sige, at for det første skal man være opmærksom på, at den prislov, vi har, fortsætter i disse måneder. For det andet er det

ikke min opfattelse, at man med viden om en kommende prislov vil være så overordentlig interesseret i at skabe nye udviklinger; det er nærmere min tro, at man vil være klar til at lægge sig i stilling i relation til den kommende prislov på en fornuftig måde.

(Kort bemærkning).

Hans Kjær: Det ligger jo i hele den meget fyldte sals tanker, at man havde ventet, ministeren havde citeret: „Her står jeg, jeg kan ikke andet.“ Det havde passet på ministerens situation.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget, Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændring af forretningsorden for folketetinget.

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXXI) findes i tillæg B. sp. 1969 i betænkning og indstilling fra udvalget for forretningsordenen).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til anden (sidste) behandling sattes til forhandling under ét.

K. J. Mortensen: Når man nu under denne sag diskuterer ændringer i forretningsordenen, selv om det kun er ca. 8½ måned siden, der sidst er vedtaget ændringer i denne, kan dette måske synes at være arbejde, som kunne vente, især hvis vi har så travlt, som man siger, vi har, og især når man ser på salens fyldningsgrad i dag.

På den anden side har man indhøstet en hel del erfaringer vedrørende de faste ud-

[K. J. Mortensen.]

valg, og der kan måske være anledning til, at man inddrager disse erfaringer i tilrettelægningsen af arbejdet i den kommende folketingsperiode.

Som det fremgår af betænkningen, er erfaringen den, at de faste udvalg har virket gennemgående godt, og at man oven i købet har set noget større mødeprocent til udvalgs møderne, end man har gjort tidligere.

Man må imidlertid nok se i øjnene, at en bedre planlægning af mødetiderne i de faste udvalg er nødvendig. Det vil formentlig være nødvendigt, at man ved planlægning af møderne i de faste udvalg sætter to dage af til møder i alle udvalg. Det kan selvfølgelig på denne måde komme til at knibe med ugedagene, men jeg ser på den anden side ingen hindring for, at der kan lægges udvalgs møder også om mandagen, selv om mandag ikke er mødedag i folketingssalen. Ligeledes kan man, hvis man igen går over til at benytte 3 dages uge, som man gjorde i begyndelsen af denne periode, også benytte de derved frigjorte dage til møder, for det må være sådan, at folketingets arbejdstid er tilrettelagt efter, at vi arbejder herinde.

Til gengæld må man nok ud fra erfaringen i år henstille til udvalgene, at disse lægger en arbejdsplan, således at udvalgene arbejder fra folketingsårets begyndelse, idet situationer som dem, der er forekommet her i de senere dage, hvor enkelte udvalg må indkalde til møde hver dag, virker generende for de øvrige udvalg.

Det er også et spørgsmål, om man ikke fra folketingets side skulle tilrettelægge de faste mødedage, for de enkelte partigrupper vælger deres repræsentanter til udvalgene, idet man i grupperne så har en mulighed for at vælge medlemmer til udvalgene, så disse ikke nødvendigvis er bundet i to udvalg på samme tid.

Det har selvfølgelig også i år været et travlt år, som det næsten er hvert år. Vi har også læst en hel del i pressen om, at det var et frygteligt antal lovforslag, som skulle gennemføres. Når man imidlertid ser tilbage, fremviser dette år vist ikke den store afvigelse fra andre år.

Hvis vi ser på folketingsåret 1968-69 — det husker jeg tydeligt, for jeg kom ind lige i slutningen af den samling — var der fremsat 264 lovforslag, og det kan man i hvert

fald ikke angribe den nuværende regering for, da havde den ikke ansvaret. I 1969-70 var det 197 lovforslag, det vil sige, at antallet af lovforslag har ligget deromkring. Der skulle vel derfor være en fornuftig tilrettelægning af arbejdet have været mulighed for at behandle de fremsatte ca. 260 forslag i år, især når man tager i betragtning, at forslag vedrørende ankestyrelsesloven var 18 sammenhængende forslag, som blev behandlet under ét og vel nærmest kan betragtes som ét forslag. Ligeledes må vi sige, at godt 40 af de forslag, der er behandlet i år, vedrørte vor tilslutning til EF. Det var forslag, der var næsten færdigbehandlet sidste samling, men som ikke kunne vedtages, før folkeafstemningen om tilslutning havde fundet sted. Disse lovforslag har ikke givet anledning til den store sagsbehandling, hverken i udvalgene eller i salen. Derfor kan vi nok reducere de 260 forslag med disse tal og kommer derved ned på 200, hvilket næsten er normalen.

Der er imidlertid en henstilling, man nok må rette til regeringen i forbindelse med planlægning af lovgivningsarbejdet. Det ville nok være en god taktik, at man allerede ved den såkaldte lovkalenders fremlæggelse i forbindelse med åbningstalen redegjorde for, hvilke lovforslag man ønsker fremsat, derudaf hvilke der har form af reformlovforslag, og hvilke der er revisionsforslag. Erfaringen viser, at de almindelige revisionsforslag ret ofte ikke kræver den helt store behandling. Det er naturligvis ikke tilfældet med alle, men en stor del er ajourføringer, bl. a. på grund af EF-tilslutningen etc., og derfor går de ret hurtigt igennem både salen og udvalgene. Derimod ved vi, at reformforslagene, som vi har haft en del af i år, kræver væsentlig længere tids behandling. Jeg tror, min henstilling til regeringen må være den, at man simpelt hen fremsætter reformlovforslagene tidligst muligt, og helst inden den 1. november, således at disse kan få en grundig og saglig behandling. Det er bl. a. en henstilling til handelsministeren. Når vi lige har hørt den diskussion, der var om en udskydelse af revisionen af pris- og avanceloven, så kan vi jo regne ud, at når lovforslaget om revision endelig kommer til ordinær behandling, så skal der bruges lang tid. Jeg håber, vi får lovforslaget tidligt. Jeg håber altså, at man gennem en tidlig frem-

[K. J. Mortensen.]

sættelse af reformforslag kan give udvalgene mulighed for, at man uden at skulle haste en sag igennem, kan få behandlingen kørt igennem, således at man kan sige, at alle lovforslag har fået en rimelig behandling.

En anden af de ændringer, som omtales i betænkningen fra udvalget for forretningsordenen, og som nu er til behandling her, er den ændring, der fandt sted i spørgsmålsformen her i folketinget. Det er rigtigt, som det konstateres i udvalgets betænkning, at den nye form for spørgsmål har bevirket en væsentlig livligere debat omkring spørgsmålene. Jeg tror imidlertid, at der stadig væk kan være grund til at være opmærksom på spørgsmålene og se, om der ikke skal foretages yderligere ændringer. Vi har nogle gange oplevet, at mange spørger har ønsket ordet og er blevet afvist, og vi har også oplevet, at en del spørgsmål ganske vist er stillet til én minister, men er så tvetydige og har en sådan karakter, at der kunne være grund til, at andre ministre gik ind i besvarelsen og havde ekstra tid til det. Det er ifølge den gældende fortolkning af bestemmelsen om spørgsmål ikke tilladt, men jeg tror, det ville være gavnligt, såfremt man fik dette gennemdrøftet i udvalget for forretningsordenen og eventuelt indført på et senere tidspunkt. Det er ikke noget, vi behøver gøre på nuværende tidspunkt, men vi kan se på det senere.

Et andet problem, som vel nok har generet en lille smule både i tilrettelæggelsen af arbejdet her i salen og også i udvalgene, har været, at ved fremsættelse af lovforslag og afgivelse af betænkninger har trykkeriets arbejdsdag nogle gange været lidt af en hindring. Det er klart, at et trykkeri som det, der betjener folketinget, kører med absolut spidsbelastning i perioder og til gengæld vel nok i andre dele af året, nemlig perioden, hvor folketinget ikke arbejder, har mindre at lave. Vi er blevet godt betjent af det trykkeri, som trykker vore sager, men jeg mener alligevel, at man må prøve at finde frem til, at trykningen på en eller anden måde kan foregå hurtigere i spidsbelastningsperioderne, således at trykkeriet ikke hindrer eller sinker fremsættelse af lovforslag, ligesom det nok ville være en fordel, såfremt fortrykket var hurtigere til disposition i folketinget, end det er nu; vi ser trods

alt nu og da, at fortrykket, som man normalt regner med er fremme til gennemlæsning i løbet af få dage, undertiden lader vente på sig i op til 8 dage. Det har også været drøftet i udvalget, så man er opmærksom på det.

Udvalgets betænkning indeholder også et forslag om ændrede orlovsbestemmelser, især en bestemmelse for ministre, som vel især er baseret på, at ministrene skal kunne tage del i møder i EF. Udvalget har drøftet dette meget indgående, og det må da også erkendes, som der står i betænkningen, at der fra forskellig side har været ønsket fremme om orlovsbevillinger for kortere tid end den måned, man nu foreslår. Jeg har også selv en overgang været tilhænger af dette ud fra den betragtning, at derved kunne der løses en hel del problemer, som man jo nu og da har i en mindretalsregering, fordi alle stemmer skal være til stede i salen. Det kan somme tider være vanskeligt med de forhold, vi lever under. Det skal ikke forstås på den måde, at jeg mener, medlemmerne skal have lov til at fare rundt i stedet for at være til stede her i salen, men vi må jo erkende, at det kan give vanskeligheder, når man skal dirigere ministre hjem fra møder i udlandet i chartermaskiner, eller man simpelt hen skal forbyde dem at deltage i møder i udlandet.

Når jeg imidlertid går ind for en én månedens grænse for orlovsansøgninger, er årsagen simpelt hen den, at man må se i øjnene, at såfremt man indfører en regel om orlov som i andre lande, hvor stedfortræderen kan indkaldes for enkelte dage, vil dette have uheldige virkninger på flere måder. For det første vil et medlem, som bliver indkaldt for en enkelt dag, ikke have nogen mulighed for at sætte sig ind i de lovforslag, der skal stemmes om, og kan derfor ikke stemme efter egen overbevisning, men må stemme efter den besked, han får fra sin gruppe, idet han ikke kan få tid til at danne sig et indtryk og argumentere for dette i gruppen. For det andet vil det ofte betyde en yderligere udgift, det må vi jo erkende, for samfundet, for det er klart, at man kan ikke indkalde medlemmer for enkelte dage eller for en uge, uden at disse skal have løn for den periode, hvor de indkaldes, ligesom der er spørgsmål om rejsepenge osv.

Der er også en tredje grund til, at jeg ikke

[K. J. Mortensen.]

går ind for det, og det er simpelt hen, at vi jo er i den situation, at mange af stedfortræderne må melde pas, når de anmodes om at komme herind, fordi de ikke kan få frihed fra deres arbejdspladser. Det er et problem i dag på mange arbejdspladser.

Derfor mener jeg, at man må finde frem til og bevare en naturlig løsning, som vi for så vidt har været inde på, således at de medlemmer, som skal deltage i forhandlinger i de forskellige udvalg i EF-Parlamentet, må have fri til det, ligesom ministre, der skal deltage i udlandet i møder, må have fri. Det kunne selvfølgelig være fristende at foreslå, at enhver afstemning foregik som en samlet gruppeafstemning, på den måde at forstå, at såfremt et enkelt medlem i gruppen ikke har gjort opmærksom på, at vedkommende har en anden holdning, stemmer gruppen med det antal mandater, den har, uanset om medlemmerne er i salen eller ikke. Det kan imidlertid være en lidt uheldig form, og derfor tror jeg heller ikke, man skal gå i gang med at arbejde med disse planer. Jeg tror, det kunne virke på den måde, at man ville sige: nå, nu skal de bare have deres løn og så ikke være til stede. Derfor vil jeg ikke anbefale det. Men jeg håber, at man fortsat kan arbejde videre på at finde frem til en fornuftig løsning, således at medlemmer, som har møder i udlandet, kan rejse, uden at det skal skabe problemer for en mindretalsregering eller også give ekstra udgifter til samfundet ved, at man skal kalde dem hjem i chartermaskiner.

Jeg mener, det kan være på sin plads, at man opretholder det underudvalg, som indtil nu har behandlet spørgsmålet vedrørende arbejdsgangen, og jeg skal derfor foreslå, at man nedsætter dette udvalg igen, for at man kan arbejde videre med de problemer, som måtte opstå løbende. Det behøver ikke at være et 17 mands udvalg eller noget i den retning. Det kunne tænkes, at man simpelt hen nedsatte et udvalg bestående af folketingets formand og de fem gruppesekretærer, som kunne mødes, når problemer opstod, og diskutere disse, således at problemerne hele tiden blev holdt væk og ikke blev samlet sammen.

I betænkningen har man også rørt ved andre ting. Man har i udvalget diskuteret

spørgsmålet vedrørende tilskud til et oplysende arbejde inden for partierne, forstået på den måde, at man i udvalget drøftede, om det skulle være til samtlige opstillende partier. Det er ikke meningen, at det skulle være penge til, skal vi sige medlemskampagner el. lign., men simpelt hen oplysende kampagner inden for alle partier, ud fra den betragtning at det demokrati, vi har opbygget herhjemme, i princippet bygger på partiarbejdet rundt omkring, eftersom man fra partierne vælger repræsentanter til både ligningskommissioner osv. Der er bare én ting at sige til ideen, og det er, at i øjeblikket, hvor vi skærer ned på alt og skal spare, tror jeg, det er korrekt, som man har sagt i udvalget, at man ikke kan røre ved det, og jeg tror heller ikke, det i øjeblikket er muligt for regeringen at fremsætte forslag. Man må nok sige, at vi kan ikke spare ét sted og så bevilge pengene til noget andet. Jeg tror imidlertid, at der i store dele af folketingets partier er principiel tilslutning til ideen, og at man skal se på spørgsmålet igen, når økonomien bliver bedre.

Jeg skal med disse ord på den socialdemokratiske folketingsgruppes vegne anbefale det fremsatte forslag til folketingsbeslutning til vedtagelse.

Hanne Budtz: Modernisering og planlægning kræves jo såvel i folketinget som mange andre steder i det danske samfund, og sigtet med folketingets forretningsorden er at skabe rammen om lovgivningsarbejdet — det lovgivningsarbejde, som er så væsentligt for alle borgere. Vi ønsker også at rationalisere og foretage noget, der kan vække større interesse for arbejdet her i huset.

De fleste folketingsmedlemmer har på et eller andet tidspunkt besøgt fremmede parlamenter, ét eller flere, og dér indhøster man da også megen erfaring, både på godt og ondt. Det er vel rimeligst at sammenligne os med de os nærtstående lande og ikke med fjerne lande. Måske må jeg citere en historie, som folketingets formand af og til fortæller. Den drejer sig om et land — uden at nævne navnet kan jeg sige, at det ligger på grænsen mellem Orienten og Occidenten — hvor det pågældende parlaments formand spurgte vort folketings formand, hvad han

[Hanne Budtz.]

gjorde, når medlemmerne kom op at slås. Den slags situationer har vi jo ikke brug for regler for, heldigvis, her i vort høje ting.

Vi har da gennemført en del moderniseringer i de senere år. Det drejer sig navnlig om de stående udvalg og den betydning, de har fået. Vi har været med til efter adskillige års betænkningstid at få flere og flere stående udvalg og har nu næsten udelukkende stående udvalg. Vi må erkende, at det er en forbedring, men samtidig er der jo opstået det problem, som også betænkningen erkender ikke er løst, at de forskellige udvalg har møder samtidig med de samme medlemmer. Det kan man måske senere finde en løsning på. Det har endnu ikke kunnet løses, og navnlig har det problem heller ikke kunnet løses, at udvalgene holder møder samtidig med mødet her i folketings-salen. I øjeblikket er der formentlig adskillige folketingsmedlemmer i 5 vigtige udvalg, der holder møde nu; det kan jo være en af grundene til, at der er et mindre fremmøde her i salen.

Det er klart, at arbejdet skal gøres i udvalgene. Som der står nede i vandrehallen: gerning vil have tid, det tager tid at lave et lovgivningsarbejde. Der står videre: tid vil også have gerning. Der kræves altså resultater. Vi har altså endnu ikke kunnet løse disse sammenfaldsproblemer.

De stående udvalg er meget nyttige og praktiske. Personlig kan jeg somme tider synes, at de kan rumme den fare, at de kan udvikle sig til studiekredse, for ikke at tale om små parlamenter, på grund af de generelle spørgsmål, der stilles i de stående udvalg, spørgsmål af almen interesse. Der stilles jo i det hele taget mange spørgsmål, og jeg skal bestemt ikke gøre noget for, at folketingsmedlemmer ikke stiller de spørgsmål, som er rimelige og relevante — og det kan jo kun de selv afgøre, enhver har ret til at få besvaret et spørgsmål — men man kunne jo tænke sig, at nogle af dem var mere vigtige, mens andre var mindre vigtige. Der kunne måske også være fare for, at en minister fremtidig vil vælge at komme med en redegørelse til et udvalg i stedet for til det samlede folketing. Det skulle jo nødig ske, når det er noget af interesse for hele folketinget, men det kan selvfølgelig ikke ske i et opmærksomt ud-

valg. Der er jo også ved at foregå det — og jeg skal ikke i øjeblikket kunne udtale mig om, hvorvidt det er godt eller ikke godt; det kan være praktisk — at man holder lovforberedende møder i de stående udvalg.

Vi har endnu her i tinget betydelige mødelokaleproblemer, som vi håber bliver løst efterhånden. Det betyder meget, synes jeg, for afviklingen af et godt udvalgs møde, at der er passende plads og rummelighed omkring bordene i udvalgslokalerne. Det er ikke tilfældet i dem alle. Det kan nok afhjælpes.

Noget af det, der har interesseret min gruppe meget, er spørgsmålet om høringerne. Som det fremgår af betænkningen, har udvalgsmedlemmerne ikke været indstillet på at fremkomme med forslag til offentlige høringer. Ganske vist har vi bestemmelsen i grundlovens § 51 om parlamentariske kommissioner, men de dækker nok et noget andet område end det, man nu tænker på. Nu er det vel nok sådan, at det har skræmt mange, og måske også mig, at man som „forbillede“ — forbillede i gåseøjne måske — alene har haft de amerikanske senatshøringer; man får straks en fornemmelse af mccarthyisme og sådan noget. Der må være andre parlamenter, der har høringer på en anden måde, som vi måske bedre kunne acceptere. Dette spørgsmål hører også sammen med spørgsmålet om offentlighed, for det, som både presse og radio er interesseret i, er at komme ind og høre, hvad der foregår i de afgørende udvalgsforhandlinger. Det kunne jo også være, det ville interessere pressen mere, end det tilsyneladende ofte interesserer pressen at høre, hvad der foregår her i salen.

Også taletidens længde spiller en rolle. Det spørgsmål er ikke aktuelt i øjeblikket, idet taletiden ved tidligere ændringer i forretningsordenen er blevet betragtelig nedskåret. Det mener jeg har været en fordel i det lange løb, idet vi ikke mere hører beskyldning for, som det har været tilfældet tidligere, at politikere har fået talen til at skjule deres tanker med; nu er vi nødt til at konkretisere vore taler på grund af den begrænsede taletid. Det er da også godt, vi ikke her i vort ting har muligheden som i andre lande — det er vel igen USA, jeg tænker på — for en såkaldt filibuster — jeg kender ikke noget dansk ord for det — hvor

[Hanne Budtz.]

man kan tale og tale og tale i timevis og i døgnvis for simpelt hen at trække tiden ud over et bestemt klokkeslæt eller en dato.

Vi har været meget interesseret i, og det er alle tingets medlemmer, at få en mere levende debatform, og det mente vi jo vi fik ved indførelsen af spørgetiden for år tilbage efter den nye grundlov og ved de senere ændringer, der er kommet til, hvorefter flere kan gribe ind. Jeg mener, vi måske ved en senere ændring af forretningsordenen kan bidrage yderligere til at levendegøre debatten. På den anden side må man erkende, når man har overværet de spændende spørgsmål og deres besvarelser her i dag i spørgetiden, at det åbenbart alligevel er vanskeligt at få et antal medlemmer til stede, der blot nogenlunde svarer til tilhørernes antal — det kan jo igen være på grund af udvalgs møderne.

Vi mener også, det ville være en idé, som kunne gøre debatformen mere levende, at medlemmerne kunne få ordet fra deres pladser, i hvert fald i forbindelse med spørgsmål og visse debatter, selv om det måske ikke skulle gælde i almindelighed. Men det er klart, at det kræver en forandring, en rent fysisk forandring af salen her med mikrofoninstallationer på pladserne eller i gangene, for ellers ville det jo alene være meget højt-talende politikere, der kunne høres på den måde.

Endelig skal jeg nævne, at orlovsbestemmelserne har optaget os meget. Vi anbefaler fra den konservative folketingsgruppe de ændringer, der nu er foreslået, men det er klart, at dermed er spørgsmålet om orlov og clearing — som vi jo har taget afstand fra, det er rigtigt — ikke løst. Der er andre fra min gruppe, der vil tage ordet om dette meget vigtige spørgsmål; det er selvfølgelig særdeles vigtigt, efter at vi er kommet i EF.

Hr. K. J. Mortensen var inde på spørgsmålet om partistøtte, altså i modsætning til den gruppestøtte, der findes i øjeblikket. Jeg vil da blot for en ordens skyld sige, at det konservative folkeparti ikke går ind for

en partistøtte ad skattevejen. Jeg nævner det så udtrykkeligt, fordi vi ved, at når der har været en omtale af en idé i en betænkning, bliver det straks i overskrifterne i aviserne til, at nu er noget sådant ved at blive indført.

Foruden at nævne, at vi jo har det udmærkede bibliotek og oplysningstjenesten deroppe, som alle folketingets medlemmer har mulighed for at benytte sig af, skal jeg da slutte mit indlæg med at rette en tak til folketingets formand, hr. Karl Skytte, fordi han hele tiden har været så ivrig efter at skabe denne modernisering i vores form og i det hele taget har været med til at skabe så gode omgivelser, så gode arbejdsmuligheder for alle folketingets medlemmer, ikke mindst med henblik på medlemmerne fra provinsen, som jo har vanskeligere forhold at arbejde under — jeg tænker specielt på deres muligheder for at opholde sig her — end vi, der kommer her fra storbyen.

Med disse ord skal jeg anbefale vedtagelsen af de foreslåede ændringer.

Poul Hartling: Venstre kan tilslutte sig de her foreslåede nye bestemmelser, men der er to områder, jeg ønsker at knytte nogle ord til.

Det ene område er nyordningen med de faste udvalg. Jeg kan ikke sige, at vi på forhånd var alt for ivrige efter at få den ordning, men jeg tror, vi må erkende, at ordningen har virket, skal vi sige ret tilfredsstillende. Der udvikler sig efterhånden den praksis, at udvalgene ikke blot tager stilling til fremsatte forslag, men at udvalgene følger med på det område, som nu er deres, i generelle spørgsmål, og det er rigtigt, hvad det ærede medlem fru Hanne Budtz sagde, at undertiden kan det udvikle sig til studiekredse eller til små parlamenter. Det ser jeg nu ikke nogen særlig ulykke i.

Venstre har foreslået, at man begrænser lovstrømmen mest muligt; også andre har været inde på dette, og der har været lydhørhed i andre partier; endogså fra folk i socialdemokratiet og i regeringen har man kunnet høre udtalelser i den retning. Vi må

[Poul Hartling.]

imidlertid notere, at da VKR konkret for et par måneder siden foreslog statsministeren, at man udskød 29 lovforslag af de dengang foreliggende — der var 77 i alt, og vi havde omhyggeligt taget dem fra, som ikke kunne udskydes — 29 lovforslag, som de tre partiers folketingsgruppers sekretærer havde udvalgt, så fik vi et blankt nej fra statsministeren. Konkret kunne der ikke udskydes nogen lovforslag. Men det kan jo være, der kommer en bredere forståelse for dette ønske, det har man jo lov til at håbe, i den kommende samling.

Det er den ene ting, at vi ønsker os en begrænsning af lovstrømmen, men der er en anden ting, som venstre foreslår partierne at vi enes om, nemlig ikke blot at holde igen på mængden af lovforslag, men at vi bruger det apparat, vi nu har med de faste udvalg, til at gennemgå lovmråderne. Det må nemlig være vigtigt, at vi tager fat på bunken af foreliggende love og gennemgår dem kritisk, hvis vi vil være i stand til at begrænse administrationen og udgiftsstigningerne. For vi har jo alle oplevet, at i enhver sparebestræbelse, i ethvert forsøg på at holde igen på statens apparat og statens udgifter, har vi løbet panden imod det, som teknisk hedder „de lovbundne udgifter“. De udgifter, som loven pålægger samfundet, må overholdes, indtil loven ændres.

Derfor er det min opfattelse, at vi ikke blot skal holde igen med nye love, men at vi også skal rydde op i bunken af allerede eksisterende love. Det er klart, at det kan ikke ske, uden at vi i salen her nogenlunde er enige om det. Jeg opfordrer alle partier til at stå sammen om at give de faste udvalg den opgave i den kommende samling at rydde op og luge ud. Det kunne give baggrund for en nok så rationel spareindsats som den, vi har set i denne samling og tidligere.

Det andet område, jeg ville knytte et par ord til, er afstemningsmetoden. Det fremgår af betænkningen, at et flertal i venstres gruppe ikke går ind for at indføre elektrisk afstemning. Jeg vil begrunde, hvorfor vi mener at måtte afvise den idé.

I det fjerde bind af det værk, der hedder Den danske Rigsdag 1849-1949, er der en afhandling af Jens Møller om tingenes forretningsordener, en udmærket og kyndig af-

handling, som enhver ville vente det af Jens Møller. Det fremgår heraf, at folketing og landsting har haft tre afstemningsformer, nemlig at rejse sig, navneopråb og afstemning ved kugler. De to første afstemningsformer, altså at medlemmerne rejser sig eller navneopråb, har været brugt igennem alle 124 år, altså så længe vi har haft et folkestyre. Det sædvanlige er, at afstemningen foregår ved, at medlemmerne rejser sig, og sjældnere, i specielle tilfælde, anvendes navneopråb.

Den tredje form, kugleafstemningen, foregik ved, at hvert af medlemmerne kunne lægge en kugle, en hvid eller en sort kugle, i en afstemningskasse; den var forsynet med et dække, så ingen andre kunne se, hvordan medlemmet stemte. Om den kugleafstemning er der at sige, at den har kun været brugt én eneste gang i hele rigsdagens historie, nemlig i 1893, og det var ikke om et lovgivningsanliggende. Kugleafstemningen blev uden videre vrøvl afskaffet i 1947; man mente ikke, man havde brug for den.

Nu vil et flertal indføre knapafstemning. Det forekommer mig at være en unødvendig ændring af vores afstemninger. Vi har en ordening, der har virket godt gennem 124 år. For at ændre denne ordening måtte der være gode og stærke argumenter. Jeg kan imidlertid ikke finde, at de hidtil anførte argumenter er tungtvejende. Man siger, at afstemningerne elektrisk vil blive nøjagtigere. Det forekommer mig, at den nuværende nøjagtighed er tilstrækkelig. Det må være underordnet for en række af de sager, der vedtages her i folketinget, om de vedtages med 114 eller 115 stemmer, når det er klart, hvilke partier der er for, og hvilke partier der er imod, og når der ikke er tvivl om flertallet. Hvis sagen er på vippen, hvis der er tvivl, anvendes navneopråb, og både formanden og medlemmer kan foranledige, at der anvendes navneopråb, og mere nøjagtigt end et navneopråb kan det jo ikke blive.

Man siger, at afstemningerne bør kunne fastholdes og dokumenteres, sådan at man nøjagtig kan se, hvad hver enkelt har stemt. Man siger, at det af historiske grunde bør kendes. Man siger videre, at det må kunne arkiveres, sådan at man også siden hen i kommende årtier kan dokumentere hvert eneste medlems afstemning i hver eneste sag.

[Poul Hartling.]

Med al respekt for historisk forskning — jeg tror, jeg i al beskedenhed har lige så megen historisk sans som i hvert fald visse af dem, der taler her fra talerstolen — må jeg sige, at der er ikke nogen som helst nødvendighed af at kende afstemningerne nøjagtigere, end det allerede er tilfældet. Alle fornødne oplysninger fremgår af debatterne og i specielle tilfælde af navneopråb. Hvis f. eks. i en sag socialdemokratiet stemmer for, det sker jo ofte for tiden, og det af debatten fremgår, at hele gruppen er enig, og det sker også ofte, det er da det almindelige, så er det uden større interesse for nutiden og for eftertiden, om der skulle mangle nogle, og især også hvem der mangler. Hvis det enkelte medlem brændende ønsker at markere et særstandpunkt og at binde sit navn til det, så kan han gøre det, og så bør han gøre det ved at begrunde det fra talerstolen. Der ligger, mener jeg, i de af flertallet fremførte argumenter ikke tvungende grunde til at skifte afstemningsmetode.

Det danske folketing har sine traditioner, sådan som det britiske parlament har sine og andre demokratiske parlamenter har deres. Nogle steder stemmer man ved ballotering, altså ved kugler, nogle steder ved at gå ud igennem afstemningskorridorer. I Sverige har man indført en elektrisk afstemning, og det har man også enkelte andre steder. Jeg ser ikke nogen som helst grund til, at vi skal gøre det, fordi Sverige har gjort det, eller fordi andre gør det.

I Danmark har vi en tradition — vi har den for øvrigt ikke bare i folketinget, men ved mange afstemninger i folkelige forsamlinger, i folketinget er det endog en grundfæstet tradition — for, at man rejser sig, når man stemmer. Det er en personlig afstemning. Man skal være til stede, man kan ikke stemme pr. fuldmagt, og man skal op at stå, så det kan ses, om man er for eller imod. Hvorfor skulle vi forlade denne gode tradition? Vi har vedtaget al gældende lov i Danmark på den måde. Vi har vedtaget Danmarks grundlov på den måde, og der har i hele rigsdagens historie aldrig på grund af afstemningsmetoden været tvivl om den lovlige vedtagelse af nogen lov. Hvad forlanger man mere?

Hvis det nu var en nødvendig ændring, hvis det var en forbedring at få knapafstem-

ning, så måtte vi naturligvis også bevilge de nødvendige penge og så gøre det så godt som muligt. Men når det nu blot er bessermachen, en unødvendig laven om på en rigtig og tilfredsstillende tradition, så måtte vi dog kunne spare den ulejlighed, den installation og den udgift.

Jeg opfordrer til, at vi imellem første og anden behandling af dette forslag til folketingsbeslutning får en drøftelse i udvalget, således at der bliver skabt en mulighed for at stemme for eller imod forslaget om elektrisk afstemning. Hvis det vinder flertal, har jeg og venstre ikke noget imod den ændring af forretningsordenen, der foreligger, for så må man jo have nogle regler for, hvordan man skal bære sig ad, og de regler er meget forstandige. Men vi er altså en del i venstres gruppe, som er modstandere af, at vi skifter afstemningsmetode. Jeg ønsker altså, hvis vi kan enes om det, forslaget om denne ændring bragt til afstemning ved anden behandling. Så vil medlemmerne ved at rejse sig kunne tilkendegive, om de vil bevilge folketingspengene til, hvad jeg mener er en unødvendig forandring af vore traditioner.

Der er nogle, der siger, at det kan da være ligeegyldigt, om man stemmer ved at rejse sig eller ved at trykke på en knap. Jeg er enig; men hvis det er ligeegyldigt, hvorfor så ikke beholde den gode ordening, vi har? Så er der jo ingen grund til at bruge penge og ulejlighed på noget andet. Det koster ikke skatteyderne en øre, at medlemmerne skal op at stå eller svare på et navneopråb. Der skal ikke installeres nogen apparater. Vi har klaret os med vore metoder i 124 år, tingets afstemningsmetoder fungerer fornuftigt. Derfor siger jeg: lad os beholde dem, som de er.

Samuelson: Som hr. Poul Hartling mener jeg også, jeg selv har en historisk interesse, og jeg har mange gange, når jeg har skullet arbejde med den politiske historie, følt, at det var noget irriterende, særlig hvis man skulle arbejde med personforhold, at man ikke vidste, hvordan folk havde stemt om de afgørende forslag. Selvfølgelig er det rigtigt, som hr. Poul Hartling siger, at man kan jo gå op og markere sit standpunkt fra folketingets talerstol, så står det i Folketingstidende, og så ved man, hvordan folk

[Samuelson.]

har stemt. Men det ville jo være lidt besværligt, hvis alle for at meddele, hvordan de stemte, skulle tilkendegive heroppefra, hvordan de ville stille sig. Det er nu den historiske situation.

En anden ting er, at det viser sig efterhånden, at flere og flere parlamenter får elektrisk afstemning, og at det faktisk teknisk nu er muligt at lave et sådant anlæg til en forholdsvis fornuftig pris og med en så primitiv funktion, at alle folketingsmedlemmer vil kunne bruge det. Derfor er vi i mit parti tilhængere af, at vi går over til den elektriske afstemning.

Jeg skal i øvrigt kun knytte nogle ganske få bemærkninger til den betænkning, der nu foreligger. Jeg har et par bemærkninger om de faste udvalg, som flere tidligere ordførere har været inde på. Der var i det radikale venstre en vis betænkelighed over for de faste udvalg, og hos en del medlemmer er denne betænkelighed ikke fjernet endnu. Jeg tror alligevel, man må sige, at for langt de fleste af folketingets medlemmer har det været en absolut lettelse at få disse faste udvalg. Ordningen har selvfølgelig det minus, at medlemmerne bliver mere orienteret i specielle sager, at de ikke bliver så allround-orienteret, som de måske blev tidligere, men så er det jo op til udvalgsmedlemmerne at aflægge referat i de forskellige folketingsgrupper om de sager, de har med at gøre.

Jeg tror aldrig nogen sinde vi vil kunne undgå overlapninger. Man kunne selvfølgelig, som hr. K. J. Mortensen sagde, eventuelt fastlægge tiderne for de faste udvalg, inden de forskellige grupper begyndte at vælge medlemmer, men jeg tror alligevel, det vil være en forkert vej at gå. Det skulle dog helst være sådan, at grupperne først og fremmest udpegede de bedst kvalificerede til udvalgene, og at det ikke var tiderne, man skulle tage hensyn til. Jeg ville meget gerne have, om vi nu efter den første samling med faste udvalg kunne få foretaget en undersøgelse af de overlapninger, der har fundet sted, og derved måske få koordineret tiderne endnu bedre til næste år. De faste udvalg har givet betydelig større mødeprocenter, men forudsætningen for, at de faste udvalg virkelig for alvor skal komme til at fungere, er, at der er dygtige udvalgsformænd, og dem har vi mange af her i folke-

tinget. Jeg vil mene, at der må foregå en endnu bedre tilrettelæggelse af udvalgsarbejdet fra formændenes side, hvis det skal komme til at fungere helt effektivt, og jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at der er visse radikale gruppemedlemmer, som egentlig er indstillet på, at det bedste ville være, at man fordelte formandsposterne forholdsmæssigt, alt efter hvordan partierne var repræsenteret her i folketingssalen, således at der blev udvalgsformænd fra samtlige partier. Jeg kan ikke selv tilslutte mig det standpunkt, idet jeg mener, det er af afgørende betydning for både minister og udvalgsformand, at de tilhører samme parti, hvis der skal laves en fornuftig arbejdstilrettelæggelse.

Et problem, som vi har drøftet meget, er høringerne, og også dér er der delte meninger inden for mit parti. De fleste vil ikke kunne acceptere høringer af den grund, at man for det første ikke kan pålægge danske statsborgere en pligt til at møde op og give svar på de spørgsmål, der bliver stillet, og for det andet fordi man kun vil kunne få fat på embedsmænd, hvis de indbydes via deres minister.

Vi har jo haft en form for høringer, det er bl. a. foregået i forskningsudvalget, og jeg må sige på baggrund af den erfaring, jeg har, fra dengang jeg selv var formand for folketingets forskningsudvalg, at de indbød ikke til fortsættelse. Man hidkalder en række kvalificerede mennesker, og så viser det sig pludselig, at der kommer en eller anden afstemning i folketingssalen, hvorfor mødet må afbrydes og genoptages senere. Folketingsmedlemmerne er stærkt optaget af udvalgsarbejdet osv., og man står og ryster for, hvor mange folketingsmedlemmer der overhovedet vil komme til stede. Hvis man skulle gøre det fornuftigt, så måtte det simpelt hen foregå på en dag, hvor folketinget ikke holder møde, og så gad jeg for øvrigt også se, hvor mange der ville møde frem.

Orlovsbestemmelserne har også været omtalt. Jeg synes, det er rigtigt, som man nu foreslår, at der kan gives orlov, og at vi opererer med grænsen 1 måned i alle tilfælde. Jeg vil være meget stærkt betænkelig ved at gå ned til 14 dage eller 7 dage. Det ville blive besværligt. Der ville efter min mening ofte kunne ske det, at man så skulle spørge førstesuppleanten, og han kunne ik-

[Samuelson.]

ke, og andensuppleanten kunne måske heller ikke, vi kunne såmænd næsten nå at få udtømt suppleantlisten. For de folk, som skulle ind i 7 dage eller 14 dage, kunne det selvfølgelig være en oplevelse, hvis de ikke havde været i folketinget før, men på den anden side må man sige, at deres arbejdskraft ville jo ikke være særlig anvendelig herinde; det ville simpelt hen være en stemme, som var til stede.

Jeg skal ikke gå langt ind i debatten om de folk, der skal til EF, men jeg vil sige, at det skal ikke skorte på vilje fra det radikale venstres side til at finde fornuftige ordninger, således at de folk, der skal til EF-Parlamentsmøder og udvalgmøder i EF, kan komme af sted. Det må jo være en forudsætning, når vi sender folk derned, at de så kan passe deres arbejde.

Det, som ustandselig optager folketinget på dette tidspunkt af samlingen, er afslutningen og det pres, der ligger på folketinget ved afslutningen. Det er oplagt, at man beskylder hinanden for mange ting på dette tidspunkt: folketingsmedlemmerne, der sidder i udvalgene, beskylder ofte ministrene for, at de ikke kommer frem med svarene til rette tid; og oppositionsfolkene beskylder formændene for, at de ikke tilrettelægger arbejdet fornuftigt. Jeg tror ikke, der er nogen, der har ret meget at lade hinanden høre. Det må være en af de ting, som vi kan få tilrettelagt bedre i de faste udvalg, når vi nu virkelig for alvor får træning i at sidde i faste udvalg, at vi ikke kommer ud for den situation, at vi som sædvanlig står med et vældigt pres til sidst. På den anden side er jeg ikke særlig optimistisk; på det punkt adskiller folketingsmedlemmer sig vel ikke særlig meget fra skoleelever, som næsten alle sammen skriver stilen aftenen før den skal afleveres.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale forslaget til folketingsbeslutning til vedtagelse.

Kurt Brauer: Jeg har ikke behov for at tale ret længe. Socialistisk folkepartis folketingsgruppe kan gå ind for det fremsatte forslag til folketingsbeslutning, som det foreligger, i det store og hele. Et enkelt gruppe-medlem vil dog tale for sig selv om et særligt emne, som dog også har gruppens til-

slutning. Jeg kan derfor undlade at berøre netop dette emne i min tale.

Vi har været igennem et såre flittigt udvalgsarbejde, vil jeg påstå. Der er ikke det spørgsmål, som et medlem kan udtænke, som vi ikke på en eller anden måde under udvalgsarbejdet har endevendt og har fået undersøgt med kyndig sekretærbistand og med et, vil jeg tro, ofte meget voldsomt arbejde i sekretariatet med at få afklaret de mange spørgsmål og fremskaffet de mange oplysninger, som vi har ønsket i udvalget.

Det, jeg vil beskæftige mig med her, er derfor de ting, som jeg tror vi stadig har en chance for at gøre noget ved, og som kan motivere, at vi ikke betragter dette som en endestation, men blot som en milepæl på vejen i en løbende udvikling.

Ophobningen af lovstoffet til slut i folketings-samlingen har været nævnt her, og den har ofte været kritiseret. Den har været kritiseret, så længe jeg har kendt til folketingsarbejde, og der er ingen tvivl om, at det bliver værre. Det er slemt, og det er ubehageligt med en ophobning af lovstof. Denne ophobning kan have lovjaskeri til følge. Man kan mistænke enkelte udvalg for måske ikke at nå den helt grundige behandling af lovstoffet, når det hober sig op til slut under en folketings-samling. Det tror jeg er erkendt af alle. Jeg vil ikke herfra påstå, at noget sådant er sket, men jeg tror, det er erkendt, at det er en frygt, vi alle nærer, alle 179 folketingsmedlemmer.

Ophobningen kan også sætte informationsniveauet over for befolkningen ned, idet det bliver aldeles umuligt for dagspressen på rette måde at varetage den opgave, der hedder information af offentligheden om vort arbejde. Det må være uhyre vanskeligt at tilhøre pressen og føle det som en forpligtelse at informere sine læsere eller sine lyttere eller sine seere om vort arbejde herinde på forsvarlig vis, når stoffet hober sig op, som det gør i denne tid.

Endelig kunne man måske nævne, at ophobningen er kilde til den kendte sygdom, som man kunne kalde folketingskuller, hvis symptomer er, at medlemmerne lider af stress og opfarehed og af træthed i en forfærdelig cocktail, som givet nedsætter dømmekraften her til slut på samlingen.

Der er sket betydelige fremskridt på dette område derved, at vi har fået oprettet de

[Kurt Brauer.]

faste udvalg, men der mangler måske stadig en særlig paragraf, som giver formanden magt til at gennemføre pryglestraf over for de udvalgsformænd, der ikke magter at få spredt lovstoffet herinde. Måske vi alle sammen burde underkastes spanskrøret, for måske vi alle bærer et ansvar for, at tilstandene er, som de er.

Information nævnte jeg som en vigtig opgave. Det drejer sig selvfølgelig bl. a. om det lovstof, vi behandler herinde. Denne information må givet intensiveres ganske betydeligt, og jeg tænker mig, at vi i fremtiden må se folketinget deltage i den opgave, det er at informere befolkningen rimeligt om, hvad vi arbejder med herinde. Men der er også et spørgsmål om at informere befolkningen om de arbejdsbetingelser og de arbejdsformer, som man iagttager herinde. Det er en kendt sag, at tilhørerpladserne ofte er besat med skoleelever og unge, værnepligtige, højskoleelever osv., som er herinde for at studere, hvad et folketing i grunden er for noget. Hvad byder vi nu af information til disse mennesker? Jeg tror, det er meget ringe og meget sparsomt, hvad de pågældende elever ved om folketinget og om folketingsmænds arbejde, når de forlader huset her via den store trappe og svingdør.

Jeg tror, vi bliver nødt til — for at få lukket en lille smule af den kløft, der er imellem befolkning og parlament — i fremtiden at beskæftige os med dette informationsproblem og langt, langt mer effektivt sætte befolkningen ind i arbejdet og sætte den i stand til at forstå, hvad det er for arbejdsbetingelser, vi har, hvad det er for problemer, vi tumler med. Jeg hører rundt omkring i landet alt for mange rygter, som intet parti her i folketinget kan være tjent med cirkulerer, alt for mange rygter om dovenskab og om folk, der ikke passer deres forskellige forpligtelser, men faktisk bare går her på skatteborgernes regning uden nogen sinde at gøre gavn for pengene. Alle, der arbejder her i huset, er jeg sikker på ved, at en sådan karakteristisk kan ikke gælde for det samlede folketing. Alle ved det; blot er det sådan, at rygterne ikke bliver manet i jorden effektivt ved en informationsvirksomhed, der udgår fra dette hus. Jeg tror, vi bliver nødt til at tage spørgsmålet op.

Høringer er blevet nævnt som en mulighed, man kunne bruge. Netop folketingets nuværende formand har peget på, at høringsmuligheden faktisk eksisterer. Således som formen er blevet foreslået anvendt, kunne der faktisk etableres lige så mange høringer, som de forskellige udvalg og de forskellige folketingsmedlemmer var interesseret i. Det, som jeg snarere tror der er et behov for for at få lukket gabet imellem folk og parlament, var måske en høring, hvor folket ved nogle repræsentanter blev i stand til at krydsforhøre politikerne. Jeg kunne forestille mig, at når en sag er behandlet første gang her, som den jo skal ifølge vores grundlov, går den til behandling i et udvalg, og umiddelbart før andenbehandlingen kunne f. eks. interesseorganisationsrepræsentanter i den modsatte ende af huset i den gamle landstingssal udspørge partiernes ordførere på kryds og tværs. Måske er det os, der skal til høring, og ikke os, der skal høre eksperter. Jeg tror, at her ville være en chance for, at vi kunne vise befolkningen, hvad det er vi beskæftiger os med herinde, og vise, at vi faktisk i reglen kan vores lektie.

Det næste problem, jeg har hørt nævnt heroppefra, er partistøtten. Må jeg sige for min regning og for SF's regning, at vi anser det for at være uværdigt, at de mennesker, som er medlemmer af vores partier, skal være bankospileksperter, fordi den første opgave, de bliver præsenteret for, når de melder sig ind i et parti, det er at samle penge ind til partiet. Vi synes, det er uværdigt, at det demokratiets fundament, som partierne faktisk udgør herhjemme i dag, skal have sådanne arbejdsvilkår, og jeg tror, at ingen kan være interesseret i det. Partierne spiller en overordentlig vigtig rolle for, at den demokratiske beslutningsproces i Danmark holdes levende, og vi byder dem utålelige arbejdsforhold, så vidt jeg kan se. Samtidig bliver der spredt rygter om, at nogle af partierne måske har deres penge fra mere eller mindre lyssky kanaler eller mere eller mindre kedelig side. Jeg tror nok, der er partier til højre i salen, som af og til er blevet præsenteret for sådanne rygter. Fordi de naturligvis er usande, ville man kunne afvise sådanne rygter, hvis man modtog den offentlige støtte, som det er naturligt at give til offentligt arbejde, og fremlagde et regn-

[Kurt Brauer.]

skab over, hvad man havde brugt sine penge til. Jeg tror, at vi i fremtiden bliver nødt til at beskæftige os med dette problem, og det er mit håb, at vi meget snart får en løsning.

Jeg kunne nævne en detalje, måske, som provinsmedlemmernes forhold her i tinget. Provinsmedlemmerne er for beskedne til at omtale deres egne forhold, men det må for mange være en kummerlig tilværelse, de frister her. Vi fra hovedstadsområdet må nok føle os særlig forpligtet til i fremtiden at se på disse forhold. Den smule omkostningstilæg, som provinsmedlemmer får tildelt, dækker langt fra de udgifter til livets opretholdelse, som ekstra påføres de medlemmer, som har deres bopæl i provinsen. Jeg håber, at man kan skabe en lobby af københavnere, som kan sørge for at løse dette problem for provinsmedlemmerne.

Arbejdsbetingelserne for det enkelte medlem kunne give anledning til en lang tale i sig selv, men jeg skal blot nævne nogle enkelte ting. Jeg vil først nævne det umulige hus, vi arbejder i. Det er ikke sådan, at jeg ønsker Christiansborgs brand, men skulle uheldet være ude, så burde brandvolderen betænkes med en erkendtlighed fra taknemlige medlemmer. Huset er godt 50 år gammelt og duer simpelt hen ikke til sit formål. Det er bygget i en tid, hvor man vidste, hvordan man skulle bygge administrationsbygninger, og hvordan man kunne lave et folketing, men man har bygget en bygning, der alene egner sig til at rulle røde løbere ud i, og som er aldeles uegnet til at færdes i for et parlaments medlemmer. Som sagt: lad os endelig ikke håbe på en ny Christiansborgbrand, men hvem ville græde, om den dog skulle komme?

Vi får en mere og mere indviklet lovjungle, så almindelige mennesker uden særlig specialuddannelse får sværere og sværere ved at gøre sig gældende, mens eksperterne får det nemmere som folketingsmedlemmer. Dette forhold mener jeg må studeres nøjere. Det skal ikke være sådan, at man for at være en god folketingsmand er nødt til at kunne bekæmpe administrationen på dens eget gebet, have mere forstand på skatteadministration end skatteembedsmændene har, have mere forstand på socialadministration end socialembudsmandene har.

Sådan er kravene faktisk i dag. Vi burde frem til et fornuftigt samarbejde, en fornuftig arbejdsdeling mellem de to grupper, hvor politikerne kunne holde sig til at træffe de overordnede principbeslutninger og embedsmændene kunne holde sig til deres arbejde, som må bestå i at sørge for, at disse principbeslutninger bliver ført ud i livet. En sådan tilstand må vi nå til på et eller andet tidspunkt herhjemme, fordi lovjunglen bliver mere og mere indviklet. Det bliver sværere og sværere for en almindelig typograf f. eks. at klare sig i dette arbejde herinde.

Det er min påstand, min personlige påstand, at en forbedret teknisk hjælp til de enkelte medlemmer kunne være en del af løsningen. Jeg forestiller mig, at man engang kunne lave et system, hvorefter det enkelte medlem kunne udløse f. eks. en halvdagssekretærhjælp, såfremt medlemmet måtte ønske det. Men dybest set mener jeg, at vi med dette problem står over for en sag, der kan få den dybeste og største betydning for selve demokratiets virkefacon hertillands. Hvis ikke vi gør noget ved spørgsmålet om ekspertvælde eller politiker-vælde — eller måske en fornuftig arbejdsdeling mellem de to grupper — så vil vi måske ende i meget ubehagelige situationer med en endnu større fremmedhed mellem folk og parlament.

Alt, hvad jeg her har sagt, skulle lede mig til den konklusion, at hr. K. J. Mortensens tanke om, at sekretærer og formænd kunne fortsætte et analysearbejde, er en god tanke. Det er en tanke, som bestemt bør overvejes. Jeg tror, vi står over for meget voldsomme opgaver; jeg tror, der vil blive kortere og kortere imellem de punkter i vores arbejde herinde, hvor vi bliver nødt til at tage vores arbejdsforhold op til revision.

Må jeg slutte med at rette en tak til folketingets formand, hr. Skytte, for hans iver i dette reformarbejde. Jeg tror, alle vil erkende, at reformarbejdet er accelereret ganske betydeligt i den tid, hr. Skytte har fungeret som formand for folketinget. Det er netop i denne periode, at de virkelig store reformer er gennemført, og jeg tror, vi skylder hr. Skytte at sige, at når det ikke er gået hurtigere, er det måske, fordi hr. Skytte har måttet arbejde efter konvojprincippet, hvor det langsomste skib henholdsvis i forretningsordensudvalg eller præsidium alt for tit

[Kurt Brauer.]

har bestemt hele konvojens sejlads og dens hastighed.

Jeg skal slutte med at anbefale forslaget til en hurtig og saglig udvalgsbehandling, hvor vi kan tage stilling til hr. Poul Hartlings synspunkter, som jeg håber bliver forkastet, vedrørende den elektriske afstemning, hvorefter vi får disse nye arbejdsforhold, som jeg tror vil gavne samtlige medlemmer af dette parlament.

K. Helveg Petersen: I tilslutning til det, hr. Kurt Brauer sagde for et øjeblik siden om de ydre arbejdsformer, kan jeg ikke lade være med at minde om, hvad Churchill sagde dengang, da man drøftede, hvorvidt man skulle bygge et nyt parlament eller genopbygge det bombebeskadigede Westminster Palace. Churchill gik ind for, at det blev genopbygget, så det svarede til parlamentets originale skikkelse; han ønskede ingen forandring i parlamentets funktion, en forandring ville ændre det engelske demokrati, for, sagde han, vi former vore bygninger, derefter former bygningerne os. Og sandt er det jo, at omgivelserne griber ind og i meget høj grad er med til sammen med vore medfødte gener at påvirke de handlingsformer, vi indskiber os i.

Jeg har i en kronik rejst tanken, om man ikke skulle lade nogle arkitekter se på, hvordan en ideel bygning for folketingets virksomhed burde se ud. Jeg er fuldstændig klar over, at den tanke kommer ikke til at løbe af stablen, men givet er det, at bygningen ikke er hensigtsmæssig og på en lang række områder hindrer fornuftig udbygning og hindrer kontakter med borgerne, som ville være særdeles værdifulde. Lad det ligge.

Så skal jeg gøre nogle bemærkninger om enkeltheder, ikke dem, der er i betænkningen — det er jo enkeltheder, der væsentligst er af teknisk karakter — men om det, der ikke er med. Det er ikke nogen kritik af arbejdet, for jeg er klar over, at der er mange overvejelser forbundet med at nå frem til de rigtige løsninger, og det er jo også fra udvalgets side tilkendegivet, at man vil fortsætte med overvejelserne.

Man siger med hensyn til høringsinstitutionen, at man ikke kan forene det med dansk forfatningspraksis og med de forudsætninger, der har ligget til grund for det danske

folkestyre. Det er nok rigtigt, men jeg er glad for den indrømmelse, man giver fra udvalgets side, hvor man slår fast, at hvis der er et ønske om i særlige tilfælde at iværksætte en høring inden for mere begrænsede rammer, vil det kunne ske på forsøgsræssig basis. Jeg håber, at denne indrømmelse vil føre til, at forsøg sættes i gang.

Om udvalgsarbejdet kun dette, at der nok ikke er nogen tvivl om, at hvis man lægger det enkelte lovforslag til grund for vurderingen, er der alt i alt muligheder for at få en grundig belysning fra interesserede parter. Men tilbage bliver så det spørgsmål, som vi er nødsaget til at beskæftige os mere med: hvordan sikrer man samspillet mellem lovgivningsområderne på tværs af deres formelle tilhørsforhold? Det er, som om vi er bundet til den forestilling, at bare vi trænger tilstrækkelig dybt ned i enkeltområder, kan vi ordne tingene. Det tror jeg er en tankegang, vi kommer til at forlade; vi kan nok trænge dybt ned i enkeltproblemer, det er vi færdige til, og det kan udvalgene gøre, det er der ingen tvivl om, og mange, der sidder i udvalgene, har betydelige kundskaber og betydelig indsigt i de ting, man beskæftiger sig med. Men det er, som om vi ikke forstår nødvendigheden af den indbyrdes forbindelse mellem de mange områder, vi beskæftiger os med. Den svagheit er meget udbredt hos os, og den stammer fra et samfund, der var indrettet på en anden måde end det, vi nu befinder os i, et samfund, hvor samspillet mellem de mange forskellige sider af tilværelsen har udviklet sig til en størrelsesorden, som næsten gør det umuligt for os at få overblikket. Vi fortsætter med at undersøge de enkelte områder med megen flid og energi inden for problemsæt uden at forstå, at helheden er mere end summen af de forskellige dele, og at forandring i ét element betyder forandring i andre. Det er, som om vi har den forestilling, at summen af de forskellige love udgør den helhed, som vi kan være tilfreds med, selv om de politiske brydninger spiller ind. Og så viser det sig, også dér, hvor vi er enige om det, der skal ske, at når vi kommer et stykke på den anden side i den beslutning, har den samlede virkning været en helt anden, fordi man ikke har set dette samspil med de andre områder.

Man kan sige, at sådan har det altid været, men mangelen på sammenhæng har al-

[K. Helveg Petersen.]

drig haft en sådan karakter, som den har nu. Og her mener jeg altså, at vi ikke i vor arbejdsform har fundet svaret på dette problem. Det er, ligesom vi ikke har villet skibe os ind i de besværligheder, der er forbundet med at trænge frem til kernen i det spørgsmål, som vi dog godt ved er et af vore virkelig store spørgsmål. Det er jo det, der ligger bag ved meget af det, der afspejler sig i den dybe utilfredshed med folketingets arbejde, som vi træffer rundt omkring i landet.

Det var baggrunden for, at jeg for nogle år siden foreslog et sabbatår, så at vi kunne skaffe os besindelsestid til at gennemgå hele vor lovgivning og administration for at prøve på at finde ud af den indbyrdes sammenhæng, for at finde ud af, om man ikke kunne få nært beslægtede problemer løst under samme lov eller i hvert fald belyst under fælles synsvinkler, gøre op med den tendens, der er til, at vi kører videre ad én gang lagte spor, tendensen til, at vi arbejder med småhjørner, med enklaver, med brudstykker af mønstre uden rigtig at kunne få en helhed ud af det.

I den første uge af folketingets samling sidste efterår blev der fremsat 74 lovforslag. Jeg tror ikke, det er en rekord; regeringerne har gennem årene lagt en strøm af lovforslag frem fra starten omhandlende alle mulige områder inden for samfundsudviklingen, der ikke har noget som helst med hinanden at gøre. Vi kommer til at besinde os på, om det nu også er rigtigt.

Jeg mener, at vi må modernisere vor arbejdsform på mange forskellige felter, og der er ét område, jeg gerne vil drage frem og koncentrere mig om for ikke at sprede mig over et helt panorama; det er generaldebat-terne. Jeg ved godt, at der vil være en almindelig indstilling i folketinget om, at disse generaldebatter er stort set ud ad vinduet, de kan ikke have så stor betydning, nej, lad os komme til det konkrete, til det realistiske og lige på med behandlingen af lovparagrafferne. Men nu ser vi jo alligevel, at det ikke

slår til. Det kan godt være, vi har brug for at have debatter, der giver os mulighed for at komme mere på tværs af tingene.

Det glæder mig, at statsministeren er her, så vi måske kan få statsministeren til at kommentere, hvordan man ser på dette fra regeringens side. Jeg mener, der er 3 former for generaldebatter, som vi skulle interessere os for. For det første den generelle debat, der knytter sig til statsministerens åbningstale, for det andet debatter efter redegørelser fra ministrene og for det tredje debatter omkring forestående lovgivningsindsats af større karakter.

Jeg mener ikke, det er tilfredsstillende, at man, når vi mødes her i begyndelsen af folketingsåret, straks begynder med de mange, mange brudstykker, som de fremsatte lovforslag udgør, og så kun har en kort debat om statsministerens åbningstale. Denne generaldebat bør hæves op til at være noget centralt i folketingets arbejde, det bør være en debat, hvor ikke bare de udpegede ordførere gør bemærkninger om den almindelige økonomiske og politiske situation, og hvor man ligesom kører regering og opposition op imod hinanden. Det skal også til, men det burde være en langt bredere debat, hvor man appellerede til, at medlemmerne fremlagde deres synspunkter, ikke for at foreslå oprettelsen af jernbaner — hvilket heller ikke er moderne mere — eller busruter, men for at komme med betragtninger om dele af samfundsudviklingen, som de har beskæftiget sig med, og som har betydning i den samlede debat. Lad så være, debatten kan blive diffus og spredt, men det ville alligevel alt i alt kunne betyde, at der ud af det opstod nogle tanker, der kunne gå videre og have betydning for forberedelsen af lovgivningsarbejdet. Der er jo ikke noget i vejen for, at man jævnsides med, at man havde generelle debatter her, kunne have et udvalgsarbejde i gang; det gør man jo i mange internationale forsamlinger. Det er, ligesom vi forestiller os, at vi ikke kan kombinere disse ting; det kan vi udmærket.

Må jeg sige med hensyn til debatterne i

[K. Hølvæg Peterson.]

forbindelse med ministrenes redegørelser, at det er helt nødvendigt, at der bliver fremlagt redegørelser fra ministrene om, hvad der sker i ministerierne. For nogle år siden gjorde man et forsøg med den kulturpolitiske redegørelse, der skildrede kulturministeriets arbejde på en lang række områder. Hvorfor gør man ikke noget lignende med andre ministerier? Hvorfor ikke sige: vi vil kommentere finanslovens tal, som vi ikke umiddelbart kan aflæse så forfærdelig meget af. Vi kan ikke på basis af finansloven sige meget om, hvad vi får for pengene. Vi kan ikke foretage nogen sammenligningsvirksomhed. Jeg spørger: vil statsministeren udvirke, at ministrene giver sig i gang med det, så vi allerede til efteråret, når finanslovsforslaget fremsættes, får en redegørelse, der belyser, hvad midlerne går til, output og input for at bruge gængse udtryk fra den moderne forretningsverden, altså giver os mulighed for at foretage en vurdering af indsatsen, så vi også kan sammenligne på tværs af de ministerielle tilhørsforhold. Det savner vi fuldstændig, og vi må da erkende, at vi i den grad lider under mangelen af det, så hvorfor ikke gøre et sådant forsøg? Det behøver ikke første gang at være bøger på 300 sider, det kan være kortere, men jeg tror, det på mange måder ville være meget betydningsfuldt.

Det skal være redegørelser, der gennemgår de enkelte love, fortæller, hvad de omhandler, de økonomiske konsekvenser af dem i det kommende og i de kommende år, hvordan de administreres, hvilke instanser der er indblandet, administrationen, fordelingen mellem stat, amt og kommuner, direktioner og nævn, samspil med anden lovgivning uden for ministeriet, en overvejelse af, hvordan borgerne kan få kendskab til lovgivning og administration — igen et af de helt ømme punkter, fordi folk ikke kan følge med i, hvad der foregår. Redegørelser for, hvilke konsekvenser ændringer ville have for de enkelte borgere, er det ikke det, vi mangler i disse tider, mulighed for at sige: ja men gør vi dette, så har det de og de konsekvenser for os? Jeg er sikker på, at redegørelser af den art ville kunne hjælpe os alle i vort udvalgsarbejde, kunne hjælpe os i vore muligheder for at overskue, hvad der er i gang.

Den tredje kategori af generaldebatter skulle så være om forestående lovgivningsrevisioner. Det er vi jo begyndt på gennem forelæggelse af notater og forslag, der lægges ud, før selve realitetsbehandlingen begynder; det er en udmærket åbning, der her er sket. Jeg tror, at man måske kan forkorte og lette den egentlige politiske behandling, hvis man i forvejen har debatter, og det har jo så den fordel, at synspunkter, der lægges frem her, kan gå ind i det videre forberedelsesarbejde.

Der er én ting, jeg vil sige i forbindelse med disse generaldebatter, nemlig at så må de kædes sammen med arbejdet ude over landet, sammen med arbejdet med vælgerforeninger og grupper, der har lyst til at blande sig i tingene — der er jo mange uden for vælgerforeningerne, der har den lyst, som ikke er tilsluttet politiske organisationer. Det har så noget at gøre med informationsproblematikken, folketingets informationsmuligheder må udbygges, folketingets biblioteks muligheder for at forsyne folkebibliotekerne med det materiale, de har brug for, osv.

Endelig kunne jeg godt sige en hel del om massemeddelelsesmidlernes stilling til det dramatiske og det spændingsfyldte og deres passivitet over for det jævne, daglige, slidssomme arbejde med løsning af problemerne. Det er et problem, som vi i folketinget kommer til at beskæftige os med som et væsentligt politisk problem, og her vil jeg gerne spørge statsministeren, om han har overvejet oprettelsen af det kommunikationsråd, som vi drøftede ved behandlingen af radioloven, et kommunikationsråd, der kan følge udviklingen. Jeg tænker i særlig grad på det, der sker, når elektronikken trænger sig på og bladdøden stadig væk udvikler sig. Vi trænger til et organ, der kan følge udviklingen, ikke for at gribe ind med censur, men for, hvis det er nødvendigt, at tilvejebringe nye muligheder, der kan sikre, at kommunikation og information har en rimelig bredde.

Til sidst skal jeg bare gøre den bemærkning, at jeg meget beder om, at man ikke vil afvise dette her som utopi. Der er intet som helst urealistisk i det. Det er højst nødvendigt, at vi foretager dyberegående ændringer. Alt det, vi er vidne til i disse dage, viser jo, i hvilket omfang det, vi foretager

[K. Hølvæg Petersen.]

her, savner genklang og forståelse ude over landet trods den mening og de hensigter, der herfra er lagt ind i lovgivningsarbejdet.

Det er store ting, der står på dagsordenen. Det har faktisk noget at gøre med sikringen af folkestyret. Derfor må udvalget arbejde videre, og man må prøve på at trænge dybere ind i nogle af de sammenhænge, som vi her er placeret midt i.

Per Dich: Når jeg tager ordet, er det, fordi jeg gerne vil tale om nogle ting, som ikke direkte eller kun sporadisk er behandlet i betænkningen. Det skal ikke opfattes som en kritik; nogle af problemerne har vel ikke direkte været på dagsordenen i udvalget. Men jeg mener, det er problemer, som trænger til at blive løst i forbindelse med folketingets forretningsgang og folketingets forretningsorden.

Et af de problemer, som vi mere eller mindre har diskuteret før, og som i hvert tilfælde i ét af folketingets udvalg, udvalget til valgs prøvelse, har været diskuteret meget intenst, er dette udvalgs arbejdsform og dets kompetence. Jeg mener, at der på en lang række områder er så store uklarheder og problemer omkring dette udvalg, at det på ubehagelig vis både for udvalgets medlemmer og for tinget som helhed, og måske især for de medlemmer af tinget, hvis sager måtte blive behandlet af udvalget, har medført afgørende forsinkelser af arbejdet. Det finder jeg er en meget uheldig ting, så meget mere som disse ofte langtrukne forhandlinger, der er ført i udvalget til valgs prøvelse, har givet nogen i befolkningen og i hvert tilfælde en del af pressen det indtryk, at udvalget ligesom har forsøgt på at sidde og lave studehandlar.

Jeg finder, at mine erfaringer fra dette udvalg helt klart viser, at det ikke er tilfældet. Jeg mener, at de sager, der er blevet behandlet i dette udvalg, er blevet behandlet meget samvittighedsfuldt og med stor ansvarsfølelse af udvalgets medlemmer, men ikke desto mindre er det altså efter min mening uheldigt, at uklarhederne omkring dette udvalg gør, at man udenfor kunne få et sådant indtryk.

Et særlig problem i forbindelse med dette udvalgs arbejde er spørgsmålet om, i hvor vidt omfang det er udvalget eller tinget, der

skal træffe den endelige afgørelse i disse sager. Som det er nu, er det sådan, at udvalget i sager, hvor man ikke mener den begåede forseelse bør medføre tab af valgbarhed, kan afgive en beretning uden indstilling, og det betyder, at sagen, principielt i hvert fald, ikke behøver at blive behandlet af det samlede ting. Samtidig er det formelt tinget, der træffer afgørelsen. Det skal indrømmes, at selv om udvalget afgiver en beretning uden indstilling, kan ethvert medlem af tinget rejse sagen i salen, men jeg mindes ikke, at det er sket. I alle tilfælde er det stadig væk tinget, som formelt træffer afgørelsen ved stiltiende at godkende udvalgets beretning. Det finder jeg er en meget, meget uheldig situation.

Da udvalget til valgs prøvelse sidst aflagde en beretning i anledning af 4 konkrete sager, skrev jeg i beretningen en mindretalsudtalelse, hvori det hedder, at det er min principielle indstilling, at vælgernes afgørelse burde være det eneste bestemmende, men så længe de nuværende regler eksisterer, bør alle spørgsmål om strafs betydning for valgbarhed sættes til afstemning i selve tinget, der ifølge grundloven er den eneste instans, der kan træffe den egentlige afgørelse i disse sager.

Det spørgsmål, jeg altså beder udvalget for forretningsordenen om at beskæftige sig med, er spørgsmålet, om man kan sikre, at sager, som behandles i udvalget til valgs prøvelse, for en hvilken som helst sags vedkommende kommer til afstemning i salen. Jeg synes, det er rimeligt, at det sker, fordi man erved ligesom er med til at skabe en tryghed i befolkningen om, at i disse sager sker der ikke noget bag lukkede døre. Og jeg synes i alle tilfælde, at det må være et minimumskrav i en situation, hvor man uden at spørge vælgerne omstøder deres afgørelse, oven i købet på så usikre præmisser som det besynderlige begreb, der hedder almindeligt omdømme, og som ligger til grund for udvalgets og tingets bedømmelse. En anden sag, jeg mener det ville være godt om udvalget for forretningsordenen beskæftigede sig med, var det helt konkrete spørgsmål, som jeg rejste i sidste uge under tingets markedsdebat, spørgsmålet om, hvorledes man sikrer, at de medlemmer af tinget, som af tinget udpeges til at udføre arbejde i andre internationale organisationer, i dette tilfælde

[**For Dich.**]

konkret Europaparlamentet, kan rejse, uden at det forrykker den parlamentariske balance. Situationen er den for øjeblikket, at 4 af tingets partier er enedes om en clearing-ordning. Det er der intet suspekt i, det er en anerkendelse af, at dette internationale arbejde hviler på, at folketinget har udpeget disse medlemmer til at deltage i det. Men ét parti, det konservative folkeparti, har ikke villet eller kunnet give bindende tilsagn om at respektere en sådan ordning. Jeg forstår af den betænkning, vi har fået fra udvalget for forretningsordenen, at det konservative folkeparti ville foretrække, at der blev givet adgang til at bevilge medlemmer af folketinget orlov af en uges varighed, og at man ønskede suppleanter indkaldt.

Jeg forstår det oprigtig talt ikke. Jeg ved, at det konservative folkeparti lægger megen vægt på arbejdet i Europaparlamentet og i de europæiske institutioner i øvrigt. Det hører med til den — det vil jeg indrømme — helt renfærdige holdning, det konservative folkeparti har taget til disse ting, idet de hele tiden har ønsket en højere grad af integration end de andre tilhængerpartier her i tinget. På den anden side må man altså konstatere, at selv om det konservative folkeparti mener dette, så forhindrer de ved deres helt praktiske indstilling, at medlemmer af dette ting kan deltage i dette arbejde uden risiko for, at det konservative folkeparti vil udnytte deres fravær til eventuelt at vælte regeringen. Det mener jeg er urimeligt.

Når det konservative folkeparti derefter siger, at man må kunne indkalde suppleanter i korte perioder, mener jeg, det er lige så urealistisk. Jeg ved ikke, hvordan og hvem det er, der er suppleanter i den konservative folketingsgruppe. Jeg har helt konkret henvendt mig til mine suppleanter, og for dem ville det ganske simpelt betyde tab af deres stilling, hvis de skulle indkaldes som suppleanter i de perioder, skiftende af længde, skiftende i placering i måneden, i året, hvor jeg er nødt til at være væk fra tinget for at kunne passe det arbejde, jeg har i forbindelse med Europaparlamentet. Der er jo ikke bare tale om en fast uge om måneden, der er også tale om, at der ind imellem disse sessioner er ganske korte udvalgsmøder, somme tider kun af en dags varighed. Og

det kan et menneske med et normalt arbejde ikke indrette sin tilværelse efter, det kan, som jeg sagde, i mange tilfælde betyde tab af stilling.

Endelig kan jeg helt tilslutte mig, hvad der tidligere er blevet sagt, bl. a. af hr. K. J. Mortensen og hr. Samuelson om, at en sådan ordning ikke ville give disse suppleanter nogen rimelig mulighed for at følge arbejdet i tinget eller bare sætte sig ind i arbejdet i de meget korte perioder, de kom ind.

Må jeg lige kort sige noget i anledning af spørgsmålet om de faste udvalg. Jeg støtter ligesom mit parti denne ordning, men vil bede udvalget for forretningsordenen betænke, at der er en række grænseområder, en række problemer, som ligger i udkanten af udvalgene, som måske ligger midt imellem to udvalg, eller som i et ganske konkret tilfælde, nemlig i spørgsmålet om narkotika-problemerne, ligger imellem 4-5 eller 6 udvalg. Der har det vist sig, at disse problemer i meget høj grad bliver forsømt. Jeg ved, at det ikke var meningen, at man i vidt omfang skulle nedsætte ad hoc-udvalg, men jeg vil alligevel bede om, at man i udvalget prøver at undersøge, hvordan man kan sikre, at disse problemer behandles forsvarligt, og eventuelt fremkommer med forslag herom.

Knud Bro: Når jeg tager ordet i dag, er det, fordi jeg beklager, at spørgsmålet om EF-parlamentarikernes arbejdsvilkår fik så stærk en placering i markedsdebatten. Det mener jeg dels var synd for markedsdebatten, fordi man burde have beskæftiget sig med mere principielle ting under denne debat, og dels mener jeg, at det har haft en tendens til at forkludre hele diskussionen omkring, hvordan man skal ordne forholdene for EF-parlamentarikerne, sådan at arbejdet kan gøres — og som bekendt er jeg og mit parti tilhængere af, at Det europæiske Parlament styrkes. Men jeg beder også om, at man ikke tror, man kan løse problemet med nogle fikse bemærkninger og nogle stærke ord her fra folketingets talerstol, og først og fremmest beder jeg om, at man sætter sig ind i, hvad det er for en problematik, det egentlig drejer sig om.

Der er nogle aviser, der har bidraget til denne forkludring, og derfor vil jeg gerne tage nogle af de ting frem, der har været

[Knud Bro.]

skrevet, og først og fremmest sige, at når dagbladet Politiken taler om, at vi er, specielt jeg, i en dobbeltrolle, så har Politiken fuldstændig ret i det, men deri er der jo ikke noget odiøst. Alle her i tinget ved, at de medlemmer, der er valgt til Det europæiske Parlament, er i en dobbeltrolle, fordi de er parlamentsmedlemmer her på Christiansborg og her i Danmark, og fordi de også er parlamentsmedlemmer i den anden ende af Europa. Og når man så kommer med nogle bemærkninger om, at så kan man ikke hele tiden være her eller dernede, vil jeg gerne sige, at det skal man nu være usædvanlig hyklerisk begavet for at stå på denne talerstol og sige.

Der er ikke mange til stede her i salen, det er en meget lille del af folketinget; jeg går ud fra, at de, der ikke er til stede her i salen i dag, passer et vigtigt arbejde andre steder her i huset eller andre steder. Sådan er det også i Europaparlamentet. Det er somme tider et spørgsmål om et valg, somme tider må man prøve at gøre op, hvad der er vigtigst: at være her eller at være i Det europæiske Parlament, og det løser man i hvert fald ikke ved nogen som helst form for aftale mellem partierne.

I den forbindelse vil jeg også gerne sige, at jeg tror, man skal holde fast ved det — ikke fordi Politiken skriver meget venligt i en leder, at det er da ganske mærkeligt, at man skal passe sin kreds netop i den uge, eller at man skal have ordførerskaber netop i den uge. Jeg mener, der er ordførerskaber her i folketinget, der er så vigtige, at man, dersom det ikke er uopsættelig nødvendigt at være i EF-Parlamentet, naturligvis må løse de opgaver, hvis man ellers mener, de er så væsentlige som her beskrevet.

For det andet vil jeg gerne sige, at man er valgt til at passe sin kreds her på Christiansborg i det omfang, kredsen har brug for det, og den problemstilling kommer ingen som helst forhandlinger mellem partierne ud over; naturligvis har kredsen ret til at forvente, at vi passer det, som vi er sat til. Men det skal ikke være nogen hemmelighed, sådan som det ikke har været nogen hemmelighed i debatten, at naturligvis bliver vores virksomhed her på Christiansborg indskrænket, fordi vi også skal passe et andet parlaments arbejde.

Så vil jeg gerne sige et par ting i anledning af det, man også siger i Politikens leder for fredag den 18. maj 1973:

„Bliver Knud Bro og det andet konservative parlamentsmedlem, Knud Thomsen, hjemme, betyder det, at også de socialdemokratiske EF-parlamentarikere må udeblive fra EF-arbejdet.“

Og man taler om, at det måske forrykker balancen, sådan at vi vælter en regering.

For det første vil jeg gerne sige, at med hensyn til udvalgsarbejde i Europaparlamentet er det meget sjældent, at der er lige mange til disse møder fra hver side, fordi vi jo ikke er delt op efter danske partier i disse udvalg. For det andet vil jeg gerne sige, at det er fuldstændig urimeligt at give et enkelt parti skylden for, at vi i særlig grad skulle have bidraget til dette. Jeg har også været ude for ikke at kunne komme af sted, fordi andre partiers medlemmer ikke havde fået tilladelse til at rejse. Men der er vel ingen grund til, at vi fortsætter den debat med at smide ting i hovedet på hinanden. Jeg ser, at flere af dem, der smed, ikke er til stede her i dag, så jeg skal undlade at returnere de bolde. Politiken skriver da også, at vores holdning kunne tyde på, at vi muligvis ville udnytte dette. Jeg kan sige helt klart til Politiken og til andre, som måtte tyde dette på den måde, at det er der naturligvis ikke tale om. Der er ingen af os, der forestiller os et regeringskup i anledning af, at vi passer vores arbejde i Det europæiske Parlament.

Må jeg så sige med hensyn til de muligheder, der er for at løse problemet, at vi har peget på tidligere, at man over forretningsordenen kunne finde en clearing-ordning, og jeg håber, man vil tage det op og prøve at finde en løsning på dette problem i det omfang, det er muligt; jeg har allerede beskrevet nogle af vanskelighederne.

I øvrigt vil jeg gerne fremhæve med hensyn til disse kuptanker, som nogle altså har gjort sig, at folketingets formand har jo altid ret til at udsætte en afstemning. Det betragter jeg som væsentligt, og jeg beder formanden være opmærksom på den mulighed, der ligger her, sådan som formanden hidtil har været det. Og så håber jeg i øvrigt, vi kan komme i gang med at snakke om, hvordan vi løser de mange problemer, der er opstået, for ellers tror jeg, det vil

[Knud Bro.]

være vanskeligt at give de europæiske parlamentarikere de muligheder, som også vil være til gavn for Danmark.

Edele Kruchow: Jeg vil gerne give en særlig tilslutning til den bedre orientering om folketingets arbejde, som stilles os i udsigt. Efter min opfattelse er der et stort behov for korte og klare redegørelser for, hvad de enkelte love indeholder, og særlig hvis det drejer sig om større lovkomplekser.

Der er også behov for redegørelser for noget af det forarbejde, der er gjort, inden lovforslag bliver vedtaget. Jeg vil gerne nævne et par eksempler.

Vi er inde i en boligdebat i øjeblikket, som alle ved. Egentlig har den stået på i en årrække, og jeg tror, det havde været meget givende, hvis vi i 1966, da boligforliget blev sat i kraft, havde haft en oversigt med få kommentarer og forklaringer til, hvad hele boligforliget indebar; det var noget, der kunne distribueres enten fra vores bibliotek eller fra boligministeriet, således at alle hurtigt og enkelt kunne få grundlag for oplysninger i en sådan sag.

Jeg vil også gerne nævne et andet eksempel, som egentlig er højaktuelt her i vinter, hvor alle har talt om sparebestræbelser. Tænk, hvis den udmærkede budgetredogørelse, som økonomi- og budgetministeriet udsendte i november samtidig med finanslovforslaget, var blevet udbredt over det ganske land i biblioteker og boghandler og man samtidig havde ledsaget udgivelsen med en folder, hvor der kort og klart stod: sådan og sådan står det til med det økonomiske liv i Danmark; så kunne det være, der havde været en grobund og en forståelse for den omfordeling inden for de offentlige udgifter, som må finde sted.

Kort sagt, jeg tror, det er nødvendigt, at vi i ikke for ordrige redegørelser sørger for, at der kommer oplysninger ud om, hvad der foregår her i huset.

(Kort bemærkning).

Per Dich: Det er kun en kort bemærkning til hr. Knud Bro, til hvem jeg vil sige, at det ikke er muligt at fastsætte en clearing-ordning i forretningsordenen, idet denne i så fald ville komme i strid med grundloven,

ifølge hvilken man ikke kan forhindre et medlem af tinget i at deltage i tingets arbejde. Det er derfor i virkeligheden et helt konkret spørgsmål om en aftale imellem folketingets partier; det kan ikke fastlægges i forretningsordenen.

(Kort bemærkning).

Knud Bro: Jeg forstår ikke hr. Per Dichs bemærkninger, men det kan jo undersøges. I hvert tilfælde må der gælde det samme for en hvilken som helst anden beslutning. Grundlovens bestemmelser gælder jo alle medlemmer, og i et hvilket som helst forhold gælder det, at intet kan afholde dem fra at være i salen.

Ninn-Hansen: Der er under denne debat fremsat mange interessante betragtninger, som havde fortjent, at flere hørte dem. Især vil jeg gerne henvise til og takke for de bemærkninger, der blev fremsat af hr. K. Helveg Petersen. Jeg synes, at hr. K. Helveg Petersen ramte noget centralt på et tidspunkt, hvor vi ikke kommer uden om, at der absolut er problemer i forbindelse med det parlamentariske liv herhjemme. Jeg kan give tilslutning, tror jeg, til alle de synspunkter, hr. K. Helveg Petersen fremsatte, og skal derfor ikke gentage dem.

Jeg takker også for fremdragelsen af Churchills ønske med hensyn til underhuset, men dér manglede hr. K. Helveg Petersen begrundelsen, for Churchills begrundelse for at ville opretholde den aflange sal i stedet for den cirkelrunde var den, at det skulle være svært at gå fra den ene side til den anden. Og det kan da være interessant, at også hr. K. Helveg Petersen bemærker sig dette, og at vi vel alle sammen gør det. I hvert fald er det en begrundelse, som vi nok må interessere os for her i dette ting, nemlig at man skal også kunne kende forskel på personer og på partier.

Men selv om man skal kunne kende forskel er der jo en tradition for, at de ting, der vedrører folketingets arbejds gang, er noget, vi plejer at drøfte, skal vi sige på en mere fredelig måde end den måde, hvorpå visse andre politiske drøftelser kan finde sted.

Derfor må jeg sige, at jeg var særdeles overrasket over de verbale ytringer — der jo nærmede sig den slagsmålsbestemmelse,

[Ninn-Hansen.]

som fru Hanne Budtz gjorde opmærksom på vi heldigvis ikke behøver — der blev fremsat forleden dag af 3 medlemmer med hr. Erhard Jakobsen i spidsen. På den måde kan vi jo godt i fremtiden behandle spørgsmålet om folketingets arbejdsgang, ved at angribe forskellige partier; jeg vil bare ikke anbefale at gøre det, for jeg mener, at vi her i dette hus stadig væk har brug for, — og det må være det rigtige — at de forhold, der vedrører arbejdsgangen o. lign. kan vi tale om i al fredsmødelighed og således, at vi finder ud af tingene.

Jeg har da også bemærket mig de udtalelser, der er fremsat af ordførerne for de partier, de tre medlemmer hører til, og de har jo været af en helt anden art, en helt anden tone, en helt anden form end det, vi hørte forleden dag.

Men der blev efterlyst, hvordan det konservative folkeparti ser på folketingets forretningsorden. Jeg vil gøre opmærksom på, at den konservative folketingsgruppe for knap et år siden havde en lang drøftelse på et sommergruppemøde af ændringer i folketingets forretningsgang. Hovedsynspunkterne af det, vi diskuterede dengang, blev af mig fremført efter aftale med gruppen i en kronik i Berlingske Tidende for mandag den 7. august 1972, og jeg henviser til denne kronik.

Der var navnlig 3 synspunkter, vi lagde vægt på. Det ene var at sikre folketinget en bedre stilling i hele lovgivningsarbejdet, sikre sig mod, at man fik et lovjaskeri, sikre sig mod, at der blev for korte frister, og alt det dér, vi kender til. Jeg tror, det er en meget vigtig opgave at få placeret folketinget rigtigt her, så det bliver tinget og ikke regeringen, der har den stærke stilling.

Dernæst var der det problem, fru Hanne Budtz var inde på, nemlig at folketinget må have sagkundskaben til rådighed. Man bør ikke kunne udelukke nogen sagkundskab fra at være til rådighed for folketingets arbejde.

Endelig for det tredje: modernisering af debatten. Nogle af synspunkterne har hr. K. Helveg Petersen været inde på her i dag, men jeg skal yderligere sige, at vi fandt, det var en rigtigere form at kunne tale fra pladserne og i det hele taget søge en mere levende form i folketinget.

I den pågældende artikel kom jeg efter

drøftelsen også ind på clearingspørgsmålet, og dér vil jeg gerne have lov at citere, hvad jeg skrev i den pågældende kronik:

„Det konservative folkeparti har ikke kunnet deltage i clearingordninger, der går ud på, at regerings- og oppositionspartier træffer aftaler om, at medlemmer fra begge sider skal være fraværende under afstemninger. Vor ganske enkle begrundelse herfor er, at medlemmerne bør være til stede, især når vigtige sager afgøres ved forhandlinger. Spørgsmålet om tilstedeværelse ved en afstemning er ikke noget, der kan fastsættes efter et bekvemmelighedssynspunkt. Der er et afgørende hensyn at tage til befolkningen, der vælger repræsentanter til at virke for og stemme for de anskuelser, de står for. Vore betænkeligheder ved clearingordningen er så store, at der skal meget til at overbevise os om nødvendigheden af dens opretholdelse. Under alle omstændigheder bør vi væk fra de skjulte aftaler. Hvis clearingordningen absolut skal opretholdes, må der fastlægges regler, således at alle er klar over, hvad der foregår. Åbenhed er nu engang en fordel for den politiske virksomhed, der finder sted på Christiansborg.“

Hertil kan jeg henvise også vedrørende de forhandlinger, der senere fandt sted om den situation, vi er kommet i, som vi jo også dengang ventede vi ville komme i, når vi skulle udpege repræsentanter til EF-parlamentet. Jeg gør opmærksom på, at i de forhandlinger, der fandt sted, fremsatte vi fra den konservative folketingsgruppes side et tilbud om den suppleantordning, der blev omtalt før. Det er i god fortsættelse af den tradition, vi indførte, da folketinget skulle udpege medlemmer til FN, med en udvidet suppleantordning. Vi foreslog altså liberalisering af denne, og jeg kan ikke se, der er fremkommet noget som helst argument, der taler imod det. Tværtimod synes jeg, at Kristeligt Dagblad i dag i en leder har nogle udmærkede synspunkter, der taler for at gennemføre en sådan ordning.

Men vi sagde yderligere: hvis andre partier vil træffe clearingaftaler, bliver det deres sag, vi vil ikke på nogen som helst måde modvirke det. Men vi er også parat til at overveje en clearingordning, hvis den bliver fastsat i forretningsordenen og så bliver

[Ninn-Hansen.]

gældende for det arbejde, vi her taler om. Vi ønsker derimod ikke løse aftaler, som ingen kan finde ud af. Jeg ønsker i hvert fald ikke at medvirke til ordninger, der går ud på, at jeg skal bede et medlem af vores gruppe om at forlade salen. Det har jeg ingen ret til at gøre; det vil være i modstrid med det, hans vælgere har valgt ham til, hvis jeg skal have en myndighed til at bede ham forlade salen i en afstemning, hvori han vil deltage.

Hr. Per Dich sagde før, at en sådan bestemmelse i forretningsordenen ville være grundlovsstridig. Det er et argument, jeg ikke har hørt tidligere, for hvis det gælder over for en bestemmelse i forretningsordenen, må det selvfølgelig også gælde for mundtlige aftaler, og det gør mig endnu mere betænkelig. Jeg må bede om, at man får at vide, når man bebrejder den konservative folketingsgruppe noget, hvad det så er, man vil have os til at deltage i med hensyn til clearing-ordninger. Og én ting kan jeg i hvert fald sige med sikkerhed: vi vil ikke deltage i noget, der er grundlovsstridigt.

Knud Thomsen: Da tinget havde markedsdebat sidste torsdag, var jeg fraværende herfra og på min anden arbejdsplads, nemlig Europaparlamentet, til et udvalgs-møde. Andre af mine kolleger havde dengang foretrukket at blive herhjemme, bl. a. fordi de var ordførere. Jeg blev højst forundret over bagefter at erfare om den diskussion, der herunder havde fundet sted om medlemmernes stilling, så meget desto mere som man vidste, at vi i denne uge ville få den diskussion, hvor debatten jo langt mere hører hjemme.

Jeg vil gerne sige, at jeg er tilhænger af min gruppes stilling over for den såkaldte private clearing. Jeg vil ikke sige, jeg finder det suspekt — jeg tror, det var hr. Per Dich, der anvendte det ord før, om at nogen anså det for at være suspekt; det gør jeg ikke. Men vi vil bare ikke være med til det, fordi vi ikke synes om det. Jeg har set her i tinget partisekretærer drive medlemmerne ind, når det drejede sig om afstemninger — det er såre naturligt og såre menneskeligt — men jeg har også set partisekretærer gå hen og pege på denne eller hin og sige: du må

ikke være her, for jeg har clearet dig over for den og den, du må gå udenfor. Det synes vi ikke om i det konservative folkeparti, og jeg synes heller ikke om det.

Der synes at herske nogen misforståelse med hensyn til det konservative folkepartis yderligere holdning. Den første holdning er altså, at gruppen ikke tillader sine medlemmer at deltage i private underhåndsaftaler om clearing. Men den anden — og nu taler jeg om Europaparlamentarikerne — går ud på, at gruppen stiller sine medlemmer frit, hvor de vil være, det ene eller det andet sted; begge steder kan man jo af gode grunde ikke være. Jeg har valgt i denne uge, hvor udvalgsmoderne blev holdt i Rom, og jeg har valgt for den sidste folketingsuge, hvor der er junisamling i Europaparlamentet, at min arbejdsplads var her. Der er ingen, der har tvunget mig til det, jeg har valgt det, bl. a. fordi jeg syntes, at der lå en del opgaver herhjemme; jeg har således deltaget meget livligt i erhvervsudvalgets arbejde, og har foretrukket dette fremfor det andet. Og det vil jeg ikke have bebrejdelser for. Dette ting er også min arbejdsplads, hvortil jeg også er valgt, og der er ingen, der kan bebrejde mig, at jeg ud fra et frit valg vælger snart det ene og snart det andet sted. Så meget om det.

Må jeg dernæst gøre opmærksom på, at jeg kan ikke forstå, jeg kan ikke få ind i mit hoved, når enkelte lande, som har stedfortræderordninger og kan bruge deres stedfortræderordning for en enkelt dag, at vi så ikke skulle kunne bruge den for en uge. Det ligger jo således, at Europaparlamentets månedlige samlinger, hver af rundt regnet en uges længde, er fastlagt, de kendes, der laves uhyre sjældent om på dem. Det vil altså sige, at man fra ca. november måned for det kommende kalenderår ved, hvornår de samlinger skal finde sted, og så kan det ikke være teknisk uladsiggyrligt at indkalde stedfortræderne.

Man anfører, at der er tekniske vanskeligheder. Nu vel, tekniske vanskeligheder kan overvindes, når vi nu engang har den stedfortræderordning, dette stedfortræderinstitut i det hele taget. Der er andre lande, der ikke har det, bl. a. Storbritannien, hvor man i kraft af enkeltkredsene ifølge sagens natur ikke har stedfortrædere, men må fægte sig igennem, som man bedst kan.

[Knud Thomsen.]

Vanskeligere ligger det naturligvis med hensyn til udvalgs møderne, men til gengæld må jeg gøre opmærksom på, hvad også hr. Knud Bro var inde på, at det er jo heller ikke altid, folketingets udvalg møder fuldtalligt, og man kan som regel godt uden større skade være borte fra et og andet udvalgs møde også i Europaparlamentet; det er arbejde, som man kan samle op bagefter. Hvad der er vigtigt, er derimod at kunne deltage i samlingerne, fordi der samtidig med samlingerne finder en række gruppemøder sted, kun ganske undtagelsesvis udvalgs møder. Der foregår altså omkring samlingerne også et intimt arbejde i grupperne, således at vi meget gerne skulle have sikret vores rolige forbliven i Parlamentet i Strasbourg og Luxembourg under disse samlinger.

Jeg tror ikke, jeg har mere at sige om dette. Om man kan komme med en ordning i forretningsordenen tør jeg ikke udtale mig om. Men jeg er heller ikke blevet beroliget af, at noget sådant ville være grundlovsstridigt, mens den private clearing altså øjensynlig ikke er grundlovsstridig eller ikke føles sådan.

Jeg vil gerne sige et enkelt ord til den almindelige debat, nemlig spørgsmålet om faste udvalg. Det, jeg har at sige, er ikke en kritik, men en påpegning af en fornemmelse, jeg har, og som naturligvis kan gendrives. Hvor vi tidligere arbejdede med ad hoc udvalg hovedsagelig for de enkelte lovforslag, var det således, at stort set havde udvalget sluppet lovforslaget og ministeren, når lovforslaget var færdigbehandlet. Man kunne i henhold til forretningsordenen begære folketingets samtykke — og det fik man som regel — til, at udvalget blev siddende indtil den første tirsdag i oktober. Man havde andre veje; man kan jo til enhver tid afkræve en minister en redegørelse om administrationen af lovene, og i en række tilfælde får vi årlige beretninger om visse områder inden for de pågældende ministres områder. Men jeg mener at have

kunnet føle, at med de faste udvalgs indførelse bliver det hyppigere og hyppigere, at en minister af udvalget opfordres til at administrere loven på en sådan måde, at han, inden han udsteder cirkulære eller træffer vidtgående beslutninger, først skal forhandle med det faste udvalg.

Det har jeg ingen kritik af, men peger bare på, at folketinget altså herved glider ind i en stedse mere kontant deltagelse i administrationen, hvilket ikke er den umiddelbare forudsætning for folketingets arbejde. Jeg ved ikke, om min fornemmelse er rigtig, jeg har kun villet sige det for at pege på noget, der efter min mening er ved at udvikle sig. Jeg har heller ikke kritiseret det, jeg vil bare have, at man holder øjne og øren åbne for dette faktum.

Hilmar Baunsgaard: Når jeg har bedt om ordet i denne debat, skyldes det den ordveksling, der har været omkring den såkaldte clearingproblematik.

Jeg vil gerne sige, at vi i den radikale folketingsgruppe føler, at det er en forpligtelse for os i dette høje ting at tilvejebringe forudsætninger for, at danske parlamentarikere kan passe deres arbejde også i Europaparlamentet. Jeg føler, det ville være aldeles uansvarligt over for danske interesser, om vi efter en beslutning om at blive medlem af EF ikke også drog omsorg for, at danske synspunkter kunne være repræsenteret i tilstrækkeligt omfang i de forhandlinger og i de beslutninger, der skal træffes i Europaparlamentet.

Jeg kan for så vidt dele beklagelsen af, at vi ikke har fundet det muligt at få indføjede bestemmelser i forretningsordenen, der tog sigte på dette problem. Jeg er på linje med hr. Ninn-Hansen ude af stand til at forstå, at grundloven er blevet draget ind i denne debat, men jeg må sige til hr. Ninn-Hansen, at det, der står tilbage, er, at vi i et par formandsmøder har forsøgt at finde veje til en formulering, til en afgrænsning i forretningsordenen, og dette har ikke været muligt.

[Hilmar Baunsgaard.]

Derfor står vi altså tilbage med en forpligtelse, som hviler på os efter den 1. januar i år, en forpligtelse, der betyder en kombination af forpligtelsen her i salen og i Europaparlamentet. Der kan ikke være noget overraskende i, at det ikke er lykkedes på så kort tid at finde den praktiske formulering.

Jeg kunne se to teoretiske muligheder for at få det formaliseret. Den ene er at indpasse det i forretningsordenen — indtil dette øjeblik har vi måttet opgive den mulighed. Den anden er at ændre radikalt ved vores system om indkaldelse af suppleanter. Der er andre lande, der har sådanne ordninger; vi ved, at Norge har det, hvor man for en enkelt dag kan lade en suppleant træde i stedet. Men hvad er det, vi har en forpligtelse til her i tinget? Det er til ikke at bilde os selv ind at have fundet en løsning, som ingen løsning er.

Vi er jo ikke oprigtige over for os selv, hvis vi skjuler, at dette for en kort stund at indkalde en suppleant allerede nu giver vanskeligheder, og at det derfor må antages, at disse vanskeligheder vil stige voldsomt, jo kortere perioden bliver.

Jeg vil her pege på et problem, som jeg anser for meget, meget alvorligt og væsentligt for dansk demokrati. Det er, at der har udviklet sig en tendens til en stadig større skævhed i dette tings erhvervsmæssige sammensætning. Vi ved, at der er en tendens til — og enhver kan selv kontrollere det ved at gå medlemslisten igennem — at stadig flere med en offentlig eller en til offentlig stilling svarende beskæftigelse er dem, der har sæde her i tinget. Det betyder, at folk fra det praktiske erhvervsliv, fra det private erhvervsliv, ikke alene lederne — for det er jo en fåtallig skare — men alle, der er ansat, hvad enten det er en almindelig lønarbejder, eller det er en funktionær, eller det er en leder, ikke har mulighed for i tilfredsstillende omfang at forene deltagelse i det parlamentariske arbejde med bevarelsen af sin beskæftigelse i virksomheden.

Der er ingen af os, der tør tro på, at det ville være muligt at kombinere dette med et kortvarigt ophold herinde med forpligtelse til at komme i det øjeblik, der blev kaldt; der er oprigtigt talt ingen af os, der tror på det. Og det ville igen betyde, at i praksis

ville det kun blive sådanne, der var beskæftiget i en offentlig eller en til offentlig stilling svarende beskæftigelse, der havde mulighed for at påtage sig forpligtelsen til at komme med kort varsel. Og hvad var det så for et folketing, vi fik sammensat? Skævheden blev yderligere forstærket.

Så melder sig det spørgsmål: når vi nu ikke kan få en tilfredsstillende løsning med det korte varsel, vi har haft, er det da rigtigt af os at gøre det såkaldte clearingproblem til et så stort problem, at vi skal have en debat af den art, som vi havde forleden dag, og som vi har haft her i dag? Jeg synes ikke, det er rigtigt, og jeg siger det lige ud, med lige venskabelige følelser til begge parter. Jeg synes, de konservative har gjort denne sag mere indviklet, end den havde nødig at blive, og jeg synes, socialdemokratiet i den måde, de har præsenteret problemerne på, er kommet til at fortegne problematikken til noget, den ikke er.

Når jeg har sagt det, må jeg vedstå og gør det i og for sig over for offentligheden, at min folketingsgruppe har den opfattelse, at indtil vi finder den ordning, hvor det formaliseret er sikret, at man kan opfylde sine forpligtelser i Europaparlamentet, har vi bidraget til, at indtil dette øjeblik er der intet medlem af Europaparlamentet, der har været forhindret i at deltage, hvis hans gruppe ellers har ønsket at sende ham derned. Indtil dette øjeblik ikke ét tilfælde.

Det vil jeg gerne sige, fordi socialdemokratiet har fremført kritikken mod de konservative på en måde, som om det er de konservatives holdning, der har forhindret socialdemokratiske medlemmer i at udføre deres funktion. Dette er ikke rigtigt. Når disse ting drages frem her, føler jeg mig forpligtet til at sige, at det er den socialdemokratiske gruppe, der har fundet det nødvendigt at prioritere andre årsager til fravær her fra salen højere end deltagelse i Europaparlamentet, og så er ansvaret tilbage hos den socialdemokratiske gruppe.

Men jeg føler, at vi virkelig med det ansvar, vi har for, at Danmark kan udfylde sin plads i det europæiske samarbejde, må være forpligtet til, indtil vi kan finde en rimelig formalisering af dette, praktisk at finde disse løsninger. Det har ikke noget med det skjulte at gøre, i hvert fald ikke efter det indlæg, jeg har leveret her. Vi føler denne

[Hilmar Baunsgaard.]

forpligtelse i den radikale gruppe, ikke over for nogen anden folketingsgruppe, men over for det ansvar, vi føler at det danske folket, danske parlamentarikere, må have over for deres forpligtelser i Europaparlamentet. Det ville være ønskeligt, om vi ikke gjorde en praktisk vanskelighed større og mere teoretisk, end den i virkeligheden er. Det er et spørgsmål om at løse det praktisk, og der går ikke en gnist tabt af folketingets værdighed ved at løse det. Derimod kan der gå betydelige dele af vores værdighed tabt, hvis vi ikke løser det.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Hr. Hilmar Baunsgaards bemærkninger om, at vi lægger vægt på Europaarbejdet, deler vi selvfølgelig alle. Dette er en drøftelse af, hvordan man finder den rigtigste form for at tage det hensyn, vi skal tage til folketingets som arbejdsplads, samtidig med at vi skal klare det andet.

Jeg vil gerne sige til hr. Hilmar Baunsgaard, der måske i nogle bemærkninger nærmede sig det lidt moraliserende over for os andre, og vi har sandelig ikke villet gøre det til en større debat, men det er næsten nødvendigt, det er i hvert fald det høfligste, at svare på synspunkter, der bliver fremsat fra medlemmer her i salen.

Så må jeg sige en anden ting. Under de forhandlinger, vi havde sidste vinter, stillede vi to konkrete forslag. Det ene drejede sig om stedfortræderordningen. Det kan man afvise, som det skete, men det er dog et konkret forslag, der ville kunne bidrage væsentligt til at klare denne sag. Det andet var vort tilbud om at udforme en bestemmelse i forretningsordenen, hvis de andre partier ønskede det, der kunne sikre os over for denne situation. Men selv om det er et halvt år siden, har vi ikke fået forelagt et sådant forslag, og jeg måtte forstå de forhandlinger, der blev ført dengang, sådan, at man ikke mente, der var brug for at indføre noget sådant i forretningsordenen, at det var tilstrækkeligt med de aftaler, der blev truffet med folketingets formand om udsættelse af debatter og selvfølgelig den indstilling, vi alle har, at ingen ønsker at udnytte en situation, hvor der er repræsentanter i Europaparlamentet, til en politisk aktion.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Hr. Poul Hartling var i sit indlæg inde på noget, vi har fået at vide nogle gange, nemlig at regeringen afviste at stoppe 29 lovforslag, som VKR mente at vi burde stoppe. Jeg skal ikke indgående gå ind på problemerne omkring disse 29 lovforslag, men blot understrege, at når vi fastholdt, at disse lovforslag skulle føres igennem, helst til en vedtagelse, var det naturligvis, fordi regeringen mente, at disse 29 lovforslag var så vigtige, at de burde føres igennem. Der var altså efter vor mening ganske saglig motivering for det.

Jeg vil også gerne for en ordens skyld understrege, at disse 29 lovforslag vel næsten alle nu er ved at være færdigbehandlet. Jeg tror også, man har lov at sige, at de er behandlet på en fuldt forsvarlig måde, således at man ikke kan sige, at denne lovhøst ikke er gennemført på et rimeligt grundlag.

Jeg vil også gerne udtrykke min glæde over, at en stor del af disse lovforslag, som man altså ønskede udsat, er gennemført eller vil blive gennemført her i tinget med vekslende flertal. Det er ingen kritik, det er en anerkendelse af, at det er lykkedes både at få en saglig behandling af dem og også at få enten bred tilslutning til dem eller i hvert fald skiftende flertal for dem.

Jeg må også lige for en ordens skyld sige, at regeringen forud for VKRs forslag om at stoppe 29 lovforslag på eget initiativ havde gået alle lovkomplekserne igennem og sorteret ikke mange, men meget store lovkomplekser fra og udsat dem til næste folketingssamling.

Jeg vil lige nævne disse ting, selv om de vel er bekendt for tinget og vel også burde være kendt for pressen, der stadig væk kører på myten om, at der er tale om lovjaskeri herinde.

Hr. K. J. Mortensen var inde på næste års lovgivning og gav udtryk for ønsket om, at man ligesom delte lovforslagene op i revisionsforslag, i EF-forslag og i egentlige reformforslag. Det er naturligvis noget, vi alle sammen kan gøre for os selv, men det er sikkert rimeligt at foretage denne opdeling, således at man ikke bare nævner tallet 150 eller 200 eller 230, men virkelig får et billede af, hvad der er store love, og hvad der er mere rutinemæssige revisioner.

Jeg vil godt give tilsagn om, at regeringen

[Statsministeren.]

vil gøre, hvad den kan for, at det, man kan kalde reformlovforslag — det var jo det, hr. K. J. Mortensen efterlyste — kommer frem på et tidligt tidspunkt i næste folketings-samling.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at det antal lovforslag, som har været behandlet i år — jeg går ud fra, at der er andre, der mere kompetent kan udtale sig om dette — ikke er større, end det har været i tidligere samlinger. Der er også nævnt tal, så jeg skal ikke understrege det mere.

Det, jeg godt vil gøre opmærksom på, er, at regeringen er i gang med at forberede næste folketingssamling med hensyn til lovforslag. Vi mener, det er gjort ganske godt i år, men vi håber, vi kan gøre det endnu bedre næste år. Jeg bliver dog nødt til at gøre opmærksom på den selvfølgelig ting, at der altid vil være en tendens til, at lovgivningsproblemerne klumper sammen i slutningen af en folketingssamling. Der er jo i disse forhold som i så meget andet en begyndelse og en ende, og der er vel nok en tilbøjelighed til, at udvalgene ikke får gjort sig færdig, før det bliver virkelig alvor. Det er jo noget, vi ser på så mange andre områder. Jeg håber, det vil være muligt at gøre det endnu bedre til næste år. Jeg vil også gøre tinget opmærksom på, at regeringen den 12. juni holder et heldagsmøde for allerede nu at få en oversigt over de lovforslag, som vi mener skal fremsættes til næste år. Den endelige beslutning om, hvilke lovforslag der skal frem, kan jo ikke foreligge før ved åbningstalen, men vi kan foretage en gennemgang af de lovforslag, som vi allerede på nuværende tidspunkt mener skal fremmes, og derunder også gøre et forsøg på at reducere antallet så meget, som det nu kan være rimeligt.

Hr. K. Helveg Petersen har været inde på forskellige forhold, som også i et vist omfang var direkte henvendt til undertegnede. Hr. K. Helveg Petersen sagde, at vi ikke rigtig forstår de indbyrdes forbindelser mellem det, vi laver; enten gør vi det ikke, eller også gør befolkningen det ikke. Jeg tror, det er rigtigt at sige, at der er brug for mere oversigt og mere sammenhæng i vores politiske arbejde. På den anden side må jeg sige, at det er jo det, der gerne skulle fremtræde netop af de debatter, som hr. K. Helveg

Petersen pegede på. Der er debatten omkring åbningstalen. Åbningstalen skulle gerne være et første oplæg til sammenhæng i det kommende års lovgivning, og debatten skulle også være en debat om sammenhæng og relationer i den lovgivning, der forestår. Jeg synes da også, man må sige, hr. K. Helveg Petersen, at de finanslovdebatter, der finder sted, også er et forsøg på fra folketings side at få debatteret tingene i en større sammenhæng.

Alligevel er der problemer, der er problemer udadtil mod det offentlige, mod borgerne i samfundet, og her rejste hr. K. Helveg Petersen det spørgsmål, om ikke det ville være rimeligt at etablere, hvad han kalder et kommunikationsråd. Jeg kan ikke på stående fod sige, om det vil være rigtigt. Tanken lyder meget fornuftig, hvis den virkelig kunne bevirke, at man fik en bedre kommunikation og større sammenhængende oversigt over problemerne. Jeg vil godt tilslutte mig de bemærkninger, der er faldet fra hr. K. Helveg Petersen om, at der er en tilbøjelighed til, at det, tv, radio og pressen i almindelighed bringer, i alt for høj grad er sensationer og i alt for ringe grad, skal vi sige oplysning om det grundlæggende, det daglige arbejde, de jævne værdier i det lovgivningsarbejde, der laves. Kan man få fat i en ubetydelig detalje omkring en kaffeklub, så bliver det en ting, som overskygger alle andre problemer, selv om det naturligvis er ganske urimeligt. Nogle bedre proportioner i disse ting ville være rart. Om et kommunikationsråd kan klare de problemer, ved jeg ikke.

(Kort bemærkning).

K. Helveg Petersen: Jeg takker statsministeren for tilslutning til dele af de synspunkter, jeg lagde frem, og jeg håber, at man i den kommende tid gennem forhandlinger mellem regeringen, partierne og præsidiet når frem til en nærmere drøftelse af, hvordan man kan styrke de generelle debatter. Statsministeren var ikke meget inde på, hvordan man ville stille sig til det, men jeg henstiller meget, at det indgår i kommende overvejelser, så vi allerede fra efteråret kan begynde på en form, en arbejdsmetode, som jeg tror kan være åbning til at fremme en større forståelse og et bedre overblik over lovgivningen.

Skytte: Jeg vil gerne takke deltagerne i debatten her. Jeg synes, det er interessant, at der, skal vi sige første gang, vi har en virkelig debat om folketingets arbejde, er så mange, der deltager, og med så vægtige indlæg, som det har været tilfældet her.

Jeg skal forsøge at svare på eller uddybe nogle af de synspunkter, der er fremført. Jeg vil begynde med med hensyn til spørgsmålet om clearing og suppleantordning at bekræfte herfra, at da det spørgsmål blev rejst på et tidligere tidspunkt i partiformandsmøder og i møder med formanden for præsidiet, meddelte de konservative, de ikke ville indgå i en clearingordning, medmindre den blev fastslået udtrykkeligt i forretningsordenen, og det var der ikke tilslutning til fra anden side. Det samme gælder suppleantordningen. Allerede dengang foreslog man fra konservativ side en suppleantordning, som det også finder udtryk nu i den betænkning, vi har afgivet i udvalget for forretningsordenen, der kunne gælde for en uge, men heller ikke det vandt nogen tilslutning, hvad jo også er bekræftet i betænkningen.

Jeg vil gerne udtale min glæde over de udtalelser, der er faldet om de faste udvalg. De har stort set givet udtryk for tilfredshed med disse faste udvalg. For min egen del vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det er første år, de virker, og derfor er det ikke sikkert, at vi har fundet den ideelle form for disse udvalgs arbejde. Det skulle være mærkeligt, om vi har det, men det er dog blevet så faste udvalg, at vi i indeværende samling har kunnet nøjes med at nedsætte 6 ad hoc udvalg, mere har partierne ikke syntes der var behov for, uden at man kan sige, at de faste udvalg kunne udføre det andet arbejde.

Spørgetiden er også ny, og det er min begrundelse for, at jeg ikke synes, den skal ændres umiddelbart. Men selve praktiseringen af spørgetiden kan udmærket ændres, uden at det nødvendigvis behøver at betyde ændringer i folketingets forretningsorden, og jeg vil gerne gå med til at overveje en ændring. Jeg vil dog gerne sige her, at der kun rent undtagelsesvis har været flere medlemmer, der har bedt om ordet i en spørgetid, end der har kunnet få det. Man kan så sige, at det er en begrundelse mere for at give flere medlemmer denne mulighed.

Med hensyn til at give ministre eller flere

ministre ordet gælder vel det samme, men alt det synes jeg kan absolut overvejes.

K. J. Mortensen rejste spørgsmålet, om man skulle vente med at vælge udvalgsmedlemmerne — hvis jeg glemte at sige hr., så beder jeg undskyldte — men spørgsmålet var, om vi skulle vælge udvalgsmedlemmerne, før vi tilrettelagde udvalgs møderne. Det er jo en tanke, vi kan overveje, men det forekommer nu mig, at det vil være rimeligt, at partierne vælger de medlemmer, de synes skal vælges til de bestemte udvalg, og så må det blive vores arbejde at få tilrettelagt udvalgs møderne, så det kan passes ind i det. Så er der endelig den udvej, at hvis det kommer på tværs af partierne, kan de trække udvalgsmedlemmerne tilbage og vælge nogle nye.

Der er rejst spørgsmål om trykkeriets forhold, og det er et spørgsmål, vi ofte møder, men tidligere mødte vi det oftere end nu. Vi er ofte bagefter med trykningen af Folketingstidende, men hertil vil jeg sige, at trykkeriet virker jo som trykkeri også for alle regeringskontorerne, og skal der ske ændringer i trykkeriet, så forudsætter det, at man forhandler i sammenhæng, at man samordner, og at man fordeler arbejdet, så regeringskontorer og folketing ikke kommer med alt arbejdet eller med vigtigt arbejde på samme tid. Det er også et spørgsmål, der i dag forhandles om. Der er nedsat uformelle udvalg, og vi må se at klare det. Det er i hvert fald noget, der er i gang.

Fru Hanne Budtz nævnte, at forretningsordenen er rammen om arbejdet, og det er rigtigt. Jeg mener, vi har ret vide rammer om folketingets arbejde. Der har faktisk ikke i dag været rejst et eneste problem — nu ser jeg væk fra clearingordningen, det er jo en frivillig aftale, og jeg ser i hvert fald væk fra suppleantordningen — men ellers har der ikke været rejst et eneste problem, der ikke kan løses inden for den nugældende forretningsorden.

Det gælder også hr. K. Helveg Petersens udmærkede tanker om ændringer i åbningsdebat og andre forhold. Forretningsordenen behøver ikke at ændres for at tilfredsstille de forslag, der her er stillet.

Hr. Poul Hartling leverede et meget stærkt forsvar for ikke at indføre elektrisk afstemning. Da hr. Poul Hartling sagde, at han ikke havde hørt et eneste argument, der

[Skytte.]

talte for, skal jeg undlade at fremsætte argumenter, for jeg tror ikke, at de ville gøre indtryk på hr. Poul Hartling. Der har været fremført mange argumenter, også under hr. Poul Hartlings tilstedeværelse, men der er altså ingen af dem, der virker, og så må vi lade flertallet bestemme, og i hvert fald er efter indstillingen flertallet meget stort. Jeg kan dog godt sige, at for min egen del lægger jeg vægt også på det historiske, for jeg synes, det er af historisk værdi at kunne konstatere, hvordan medlemmer i denne sal har stemt i bestemte situationer. Det er ikke alle situationer, der er lige vigtige, men der er faktisk forhold, hvor det var meget rart for eftertiden at kunne fastslå, hvordan de enkelte medlemmer her i salen havde taget standpunkt.

Hr. Samuelsen fandt, at de faste udvalg havde visse mangler — deri er jeg enig — og bad præsidiet eller andre undersøge overlappingsproblemet, og det er vi villige til. Jeg kan sige her, at vi søger at samordne arbejdet i de faste udvalg. Det gør vi ved møder mellem præsidiet og udvalgsformændene, det gør vi, før udvalgene går i arbejde, og det gør vi også hen ad vejen i løbet af vinteren, hvor udvalgsformænd og præsidiet samles for at drøfte udvalgsarbejdet.

Der er altid tale om — det var hr. Kurt Brauer inde på — ophobning af lovstof ved samlingens slutning, og det er i år nogenlunde, som det plejer at være. Skal jeg karakterisere det, vil jeg dog i modsætning til hr. Kurt Brauer, der sagde, det bliver værre og værre, sige, at det bliver bedre og bedre. Det er i hvert fald ingenlunde værre i år, end det så tit har været. Jeg mener faktisk, arbejdet er gået bedre fra hånden, bl. a., mener jeg, i kraft af de faste udvalgs arbejdede. Jeg ved godt, at man her mod samlingens slutning tit, som hr. Samuelsen var inde på, bebrejder så den ene og så den anden, at enten får man oplysninger for sent frem, eller også er man for længe om at tilrettelægge arbejdet osv. osv. Hertil vil jeg bare sige i al almindelighed her ved samlingens slutning, som jo falder omkring ved denne tid eller lidt senere hvert år, at det er min erfaring, at efterhånden som vejret bliver bedre udenfor, så smitter det i hvert fald ikke af på klimaet herinde.

Hr. Kurt Brauer var inde på en skildring

af arbejdsforholdene her og sagde: i dette umulige hus. Beklageligvis synes jeg, at hr. Kurt Brauer også fik tilslutning fra hr. K. Helveg Petersen. Dertil vil jeg sige, at det er min bestemte opfattelse, at hr. Kurt Brauer gjorde sig skyldig i en overdreven skildring. Forholdene, arbejdsforholdene, i dette hus er ikke nær så ringe, som nogen måske vil gøre dem til.

Til hr. K. Helveg Petersen vil jeg ud over det, jeg har sagt, sige, at spørgsmålet om høring er ikke alene noget, vi har givet løfte om, det er noget, der er sket her i huset, endda i adskillige tilfælde, men det er spørgsmålet, hvilken form man skal vælge. Vi har under det nuværende system muligheder for høringer, bare ikke efter amerikansk mønster, for vi har ingen midler til at sige, at almindelige borgere her i landet skal møde for udvalg og udtale sig under vidneansvar. Vi har en mulighed for at opfordre dem til det, og i det øjeblik de ville komme, er det ethvert udvalg tilladt at indkalde enhver borger med det forbehold, at medfører det økonomiske konsekvenser, vil vi gerne have sagen forelagt for præsidiet, før det sker.

Hr. Per Dich nævnte udvalget til valgsprøvelse og ønskede den mindretalsudtalelse, han har fremsat i en beretning, gjort til genstand for forhandling i udvalget for forretningsordenen. Det er et ønske, jeg godt kan føje hr. Per Dich i. Det havde været meget let, for man kan jo, hvis man er utilfreds med et udvalgs arbejde, bare henvende sig til formanden, som ikke altid kan gøre noget ved det, men han kan da i hvert fald behandle det, og det ville også have været sket i dette tilfælde. Jeg ser ikke noget forkert i, at udvalget for forretningsordenen tager en drøftelse, men da det er en kompakt majoritet, der i dette tilfælde er imod hr. Per Dichs opfattelse, tør jeg ikke love, at der sker nogen ændring i de rent faktiske forhold.

En bedre oplysning om folketingets arbejde er jeg absolut tilhænger af. Jeg skylder at sige, at det kan godt medføre betydelige omkostninger, og det er også en af grundene til, at vi stadig overvejer, hvordan det bedst skal føres ud i livet. I disse overvejelser indgår mange af de udtalelser, der er fremsat her, også det indlæg, fru Edele Kruchow kom med her.

[Skytte.]

Jeg har vist bekræftet det, hr. Ninn-Hansen sagde om det rent konkrete.

Så skal jeg slutte med at sige, at alle de udtalelser, der er fremsat her, vil indgå i de videre overvejelser. Om vi fremdeles skal have et formuleret udvalgssamarbejde, som det er foreslået fra forskellige sider, kan vi da også overveje, men det skal vi da i hvert fald ikke træffe beslutning om her i dag. Det er et spørgsmål, præsidiumet kan behandle, og for min del har jeg intet som helst imod det. Dog vil jeg have noget imod det, hvis vi skal arbejde lige så effektivt, som vi har gjort det sidste halve år, for så vil det nok tage mere tid, end man umiddelbart skulle synes var nødvendigt.

Jeg sagde før, at vi har ret vide rammer for arbejdet i vor forretningsorden. Rammerne behøver ikke umiddelbart at ændres, fordi vi ændrer selve arbejdet i tinget, men jeg vil gerne gøre opmærksom på som noget ganske naturligt, at ét er jo rammerne, noget andet indholdet, og det er folketingets medlemmer, der til enhver tid bestemmer, hvilket indhold folketingets arbejde skal have.

K. J. Mortensen: Må jeg takke folketingets formand for den imødekommenhed, der er vist hele vejen igennem, også med hensyn til overvejelser vedrørende at køre videre i udvalget. Nu siger folketingets formand ganske vist, at han håber ikke, det skal arbejde så effektivt som sidste år. Jeg synes, det er en ros til formanden, at det udvalg virkelig har arbejdet effektivt, at formanden har forstået at få alle disse drøftelser kørt igennem. Jeg tror, det har været godt ledet, og jeg håber, at formanden ikke mente det så hårdt, som det blev sagt.

Formanden siger, at det er kun få gange, at flere end to har bedt om ordet i spørgetiden. Det er nok rigtigt, men vi er nok også nogle stykker, som har sagt til medlemmerne: I skal lade være, for der er kun to, der får ordet, så jeg tror, der kunne være behov for en udvidelse.

Jeg vil ikke beklage, at det er blevet en langvarig debat, for det synes jeg er helt i orden, men jeg vil beklage, at den på visse punkter efter min formening er blevet en lille smule afsporet. Det har været ved at udvikle sig til et, nå, ja, vi må ikke kalde det et

skænderi, lad os så kalde det en diskussion vedrørende clearinger og clearingordninger. Må jeg godt sige til hr. Ninn-Hansen, at jeg tror da for så vidt, vi er enige på adskillige felter. Vi er enige om, at medlemmerne bør være til stede i salen, det sagde jeg i mit første indlæg. Jeg mener heller ikke, at vi skal lave ordninger, der giver medlemmerne ret til at tage ud til tante Claras 49 års fødselsdag, og hvad der ellers kan være. Men lad os så på den anden side erkende, at vi har medlemmer siddende i Europarådet, i Den interparlamentariske Union og ikke mindst i Europaparlamentet. Jeg tror nok, at det især er det sidste sted, jeg lægger vægt på at vi er repræsenteret på samtlige de møder, der er, både udvalgsmøder og andet. Det er da rigtigt, som det er blevet anført, at ikke alle møder er lige vigtige, det er de heller ikke her, men på den anden side mener jeg, at hvor der er mulighed for at gøre sig gældende, skal vi have medlemmer, der gør sig gældende derhede. For mit eget vedkommende kan jeg sige, at i debatten vedrørende ja eller nej til EF var et af mine argumenter hele vejen igennem, at vi skulle ikke sidde udenfor og lade de andre bestemme, vi skulle gå ind og gøre os gældende og lade vore tanker høre. Derfor finder jeg, at det er væsentligt, at vi i videst muligt omfang får medlemmer derned. Jeg er da også glad for det tilsagn, der er givet fra flere sider om, at selvfølgelig skal en regering ikke væltes, fordi der er folk i Europaparlamentet. Det er vi vistnok enige om, det skal ikke være på tilfældigheder. Der er bare det problem, at vi må også nok se i øjnene, at selv om man siger, man er imødekommende fra hr. Hilmar Baunsgaards side — det er korrekt, det har jeg også været taknemlig for — så kan jeg på den anden side en gang imellem som gruppesekretær og tingsekretær blive tvunget til at afgøre, om en ministers møde i udlandet er vigtigere end Europaparlamentet, og derfor må jeg også beklage, at nogle af mine egne gruppemedlemmer måske har kørt diskussionen lidt for højt op, hvis jeg må sige det her på talerstolen. Jeg synes, man har gjort det, når man kan høre i radioen en dag, at man agter at trække sig ud osv.

Jeg skal ellers ikke forlænge debatten alt for meget, men jeg vil dog lige komme med et par bemærkninger om det, der er sagt.

[K. J. Mortensen.]

Nu tør jeg ikke bruge de udtryk, som jeg gerne ville gøre, for så er jeg bange for, at første næstformand tager ordet fra mig, jeg ville ellers gerne sige et eller andet om hr. Kurt Brauer, men jeg må ikke bruge udtryk som brandstifter etc. Der er talt meget kritisk om denne bygning, og jeg er enig med de forskellige om, at den kunne være bedre. Jeg synes til gengæld, at vi har muligheder for her i bygningen at indrette os, og vi har fået os indrettet med værelser til en hel del af de faste udvalg. De er selvfølgelig ikke lige gode alle sammen, det må jeg erkende, men det er problemer, der er lovet løst, efterhånden som man får andre lokaler frigjort, så jeg synes, at vi indtil videre skal bevare denne bygning som rammen om det danske parlament af flere grunde, og bl.a. fordi jeg synes, at den bygning, som andre kalder grim, er virkelig køn, vi har en masse dejlige ting her i bygningen osv., jeg vil gerne bevare den for formålet,

En anden ting er, at jeg har været ude med sparekniven tidligere i dag i forbindelse med partistøtte. Jeg mener også, at der er en sparekniv at bruge på dette felt, for skulle vi virkelig bygge en parlamentsbygning, som skulle opfylde alle de krav, der rejses gennem år og dag over for formanden, over for præsidiet og over for grupperne, så er jeg bange for, det blev et foretagende til 500-600-700-800 mill. kr., og det synes jeg ikke vi har råd til i øjeblikket. Jeg synes, vi skal vise, at vi kan klare os her indtil videre.

Når jeg til gengæld vil bruge et andet udtryk om hr. Kurt Brauer, så er det, fordi hr. Kurt Brauer vil have pryglestraffen genindført. Jeg mener, at jeg har hørt hr. Kurt Brauer tidligere prædike om ikke-voldssamfundet og ikke-voldsmetoderne, så jeg synes, vi skal lade være med at tale om det. Jeg tror for øvrigt, at vi får løst problemerne om arbejdet i de faste udvalg efterhånden; det er blevet berørt af adskillige af ordførerne, også her af de private ordførere. Jeg tror, det løses, efterhånden som man får det indarbejdet. Vi har kørt med det én periode, vi har høstet erfaringer, og jeg tror også, at hvis vi får et udvalg — eller det behøver vi ikke engang, hvis folketingets formand vil køre videre, som han har gjort indtil nu, og indkalde udvalgsformændene

på bestemte tidspunkter — så skal vi nok få rykket for arbejdet, så det kommer til at gå tilfredsstillende.

Jeg er ikke helt enig med hr. Poul Hartling, når han siger, at de faste udvalg skal begynde at gennemgå alle de lovkomplekser, som er vedtaget igennem de senere år, og forelægge dem for ministrene. Jeg mener stadig væk, at det må være ministrenes opgaver at komme med forslag om ændringer til lovene. Til gengæld tror jeg, at det, der bliver praktiseret i flere af de faste udvalg er godt, at når man støder på et problem i et allerede tidligere vedtaget lovforslag, så beder man ministeren om et samråd — det har jeg erfaret i bl. a. erhvervsudvalget — og så kan man få en forklaring og også påvirke ministeren.

Med hensyn til debatter har formanden svaret hr. K. Helveg Petersen. Jeg synes efterhånden, der har været store muligheder for debatter her. Vi har fået en redegørelse i dag vedrørende erhvervslivet, vi får en i løbet af få dage om Vestamagerboligproblemer osv., og på den måde har vi mulighed for at skabe debatter; ellers kan man jo stille en forespørgsel.

Jeg tror også, at alene det, at vi får ministrene til løbende at give os redegørelser, som man er begyndt med nu, er en god idé, som giver os muligheder for at få disse debatter i gang.

Med hensyn til høringsproblematikken og høring af politikere, tror jeg nok, at den høring af politikere, som bliver foreslået af hr. Kurt Brauer, vel nok finder sted. Jeg mener, at vi er en hel del, der bliver kaldt ud til møder og må stå til regnskab og forklare, hvad der ligger i de forskellige lovforslag, så det er vist løst på den måde.

Jeg tror også, at et forslag, der blev luftet igen nu om halvdagssekretærer, ikke skal berøres alt for meget, det har været diskuteret i udvalget indtil flere gange. Jeg er til gengæld også bange for, at hvis man går hen og ansætter en hel del halvdagssekretærer, så bliver disse ikke udnyttet, så bliver det et administrativt personale, som kommer til at sidde i lang tid uden at få noget at arbejde med.

Til gengæld kan jeg give tilslutning vedrørende information. Vi hører hele tiden, at befolkningen siger, at vi laver ingenting, og

[K. J. Martensen.]

vi laver de forkerte ting. Jeg tror, det skyldes, at der er manglende information, og derfor tror jeg, vi kan gøre meget.

Jeg tror også, at vi må forny vore publikationer herindefra, bl. a. have mulighed for at udlevere tryksager til skolebørn og til militærpersoner, der kommer ind på besøg.

Vedrørende afstemningen — jeg skal slutte med det, formanden ser på klokken — må jeg sige til hr. Poul Hartling, at jeg har tidligere oplevet — og det er vel nok det, der har gjort sig gældende — at vi fra flere sider er blevet bedt om at få en anden afstemningsform. Vi har været udsat for, at efter at en afstemning har fundet sted, har man i aviserne skrevet, at vi har talt forkert; vi har været udsat for, at medlemmer af folketinget har henvendt sig ved sekretærbordet og påberåbt sig, at der er talt forkert. For at forebygge det, er der simpelt hen fremstået den tanke, at man skal have et elektrisk afstemningssystem. Så er der ingen diskussion, så er der i hvert fald talt rigtigt; om der så er stemt rigtigt, det er så en anden ting; vi har jo i de senere dage et par gange oplevet, at man må tage en afstemning om, fordi der bliver stemt forkert.

Jeg skal slutte her og sige tak for den debat, vi har haft vedrørende disse problemer.

Poul Hartling: Først et par ord om den elektriske afstemning. Det ærede medlem hr. Samuelsen ville gerne komme med nogle argumenter; jeg ser ikke, at hr. Samuelsen er til stede i salen, og jeg må i og for sig beklage, at et partis ordfører begynder en debat og derefter forlader salen, så han ikke kan fuldføre debatten. Så kan der jo ikke blive nogen egentlig debat. Men han prøvede dog på at komme med nogle argumenter, og det vigtigste for ham var et historisk argument, nemlig at man dog gerne vil vide, hvordan den enkelte havde stemt; det havde han i sine historiske studier undertiden haft brug for, og jeg forstod på den højtærede formand, at det eneste argument,

han også ville ofre på mig, var, at han lagde vægt på det historiske. Andre argumenter mente formanden ikke bed på mig, så det ville han slet ikke bruge tiden på at fremføre.

Men lad os så holde os til det historiske et øjeblik. Efter min opfattelse — jeg har også læst en del politisk historie — har man nu ikke manglet oplysninger om medlemmernes standpunkter. Hvad er en afstemning for øvrigt værd, hvis man ikke kender argumenterne og motiveringerne for afstemningen? Hvis et medlem stemmer ligesom sin gruppe, er det ikke noget problem. Hvis han stemmer på en anden måde og man ikke kan få oplyst, hvilke to eller tre det er, der har stemt på en anden måde, har det vel ikke nogen særlig interesse, hvis han ikke engang har kunnet argumentere for det eller motivere det. Det må dog for en historiker være vigtigere, hvad der bliver sagt her, end disse enkeltheder. Derfor mener jeg, at nøjagtigheden er tilstrækkelig stor, som vi har det i øjeblikket, og som vi har haft det siden 1849. Jeg mener også, at det historisk må kunne tilfredsstillende.

Hr. Samuelsen's andet argument var, at flere og flere parlamenter indfører elektrisk afstemning. Det er for mig ikke noget argument.

Hans tredje var, at den afstemningsordning, man nu er kommet frem til at foreslå installeret her i salen, er så enkel, at alle kan finde ud af det. Det synes jeg var et udmærket argument, præget af den omsorg for kammeraterne i salen, som han naturligt må føle.

Jeg vil have lov til at sige til det ærede medlem hr. Kurt Brauer, at jeg synes nu ikke, Christiansborg er så ringe, som han gør det til. I øvrigt vil jeg gerne slutte mig til det, han og andre har sagt om den højtærede formand, de rosende ord om formandens indsats og forsøg på at gennemføre en mere smidig og moderne arbejdsgang. Men elektrisk afstemning er nu en udvendig ting og efter min mening ikke absolut nogen reform, men bare en anden måde at gøre tin-

[Poul Hartling.]

gene på. Når nu den højtærede formand lægger så megen vægt på det historiske, kunne han måske også lægge lidt vægt på den historiske tradition. Sådan har folketin- get nu opført sig igennem de mange år, og det synes jeg godt vi kunne blive ved med. Jeg tror ikke, man laver om i det britiske underhus; jeg tror heller ikke, at man laver om på det britiske underhus' afstemnings- måder. Det kunne de ikke drømme om. Men her skal man altid finde på noget nyt og lave noget, som man tror er bedre, også når det drejer sig om disse små ting. Jeg er imod det.

Må jeg knytte et par ord til den debat, der har været om clearingordninger. Det, det ærede medlem hr. Hilmar Baunsgaard sagde, ville jeg selv have sagt, men nu kom han mig i forkøbet, og så kan jeg jo nøjes med at sige, at jeg er enig med ham i hans tankegang.

I virkeligheden foregår arbejdet her i folketin- get tilfældigt. Det er ikke nogen be- brejdelse mod ledelsen eller formandskabet, naturligvis ikke, men når jeg siger tilfældigt, tænker jeg på, at ingen på forhånd kan vide, hvornår det brænder på. Afstemningerne er ikke lagt på forud fastsatte tidspunkter, men kan komme når som helst. Så tilfældigt som arbejdet her foregår, er det rimeligt, at der kan opstå situationer, hvor et medlem, også af personlige grunde, må ønske at være et andet sted, eller hvor et medlem af inter- nationale, interparlamentariske eller euro- parlamentariske grunde næsten kan være forpligtet til at være et andet sted end på Christiansborg. Det har vi hidtil ordnet praktisk, og jeg kan ikke se, at det er noget lyssky. Det var, som om det et øjeblik i nogle af bemærkningerne heroppefra næ- mest blev betragtet som lidt lyssky, hvis vi ordnede den slags underhånden eller så. Jeg vil gerne sige, at også venstre har ydet sit bidrag til, at arbejdet her kunne fungere og i Europaparlamentet kunne fungere prak- tisk og fleksibelt, og jeg har ingen lyst til at undskyldte det.

Når det konservative folkeparti siger: vi deltager ikke i clearingordninger, siger jeg for venstres vedkommende: vi afviser ikke at deltage i clearingordninger. Vi har ingen grund til at gøre det vanskeligere for hinan- den. Hvorfor skulle vi det? Vi er lige så iv-

rige som noget andet oppositionsparti for at hidføre et regeringsskifte, naturligvis, jo før jo hellere. Men man kan også stille det spørgsmål, om det er helt værdigt, hvis en regering bliver styrtet ved en tilfældighed. En regering bør vel styrtes, hvis dens flertal er ved at smuldre for den, eller hvis regerin- gen og dens chef ønsker at standse arbejdet.

Jeg vil takke den højtærede statsminister, fordi han tog ordet og svarede på noget af det, der var blevet sagt. Statsministeren sagde, at når man fastholdt, at de 29 lovfor- slag, som VKR havde ønsket at udsætte, skulle føres igennem, var det naturligvis, fordi regeringen fandt dem vigtige. Det dre- jede sig dengang om 77 lovforslag, hvoraf vi havde pillet 29 ud. Det burde vel have været muligt for nogle få af dem at finde imødekommenhed fra regeringen, men den strakte sig kun til nul.

Statsministeren gik videre og sagde, at næsten alle lovforslag nu var færdigbehand- let og fuldt forsvarligt behandlet, der var ikke flere lovforslag i år end tidligere, der var ikke tale om lovjaskeri osv. Dertil vil jeg sige, at det var slet ikke det, der var vor begrundelse for at få de 29 lovforslag ud- skudt til næste år. Hvis det drejede sig om at nå igennem arbejdet herinde, kunne vi jo simpelt hen sige til hinanden, at det hver- ken står i grundloven eller i forretningsor- denen, at folketinget skal have ferie i begyn- delsen af juni; så kunne vi have taget 14 dage til. Nej, begrundelsen var slet ikke det med lovjaskeriet. Begrundelsen var — og statsministeren husker godt, at den kom i forbindelse med en drøftelse af besparelser — at enhver ny lov betyder øgede udgifter og øget administration. Det var derfor, vi foreslog at bremse op og dog pille nogle lovfors- lag fra. Det var derfor, jeg også foreslog i mit første indlæg her, at vi ikke bare brem- sede op, men også ryddede op i lovbanken, og det bedrøver mig, at socialdemokratiets ordfører er uforstående over for den tanke- gangs nødvendighed.

Det, statsministeren anførte om, at pres- sen var særlig ivrig efter sensationer, kan jeg være enig med ham i. Statsministeren tilføjede: når man kan få fat på en så ubety- delig ting som en kaffeklub, er det vigtig- gere end noget andet. Det kunne interessere mig at vide, om det medlem af regeringen, som omgående rejste ud for at drikke kine-

[Poul Hartling.]

sisk te, er enig med statsministeren i, at det med kaffeklubben var en meget ubetydelig ting.

(Kort bemærkning).

K. J. Mortensen: Jeg kan ikke undlade en kort bemærkning til hr. Poul Hartling, der endnu en gang beklager sig over, at man ikke ville sløjfe en del lovforslag. Må jeg gøre opmærksom på, at det vist ret ofte gør sig gældende, at oppositionen anmoder om at få en hel del lovforslag udskudt med den samme begrundelse, som er anvendt nu. Jeg husker, at det samme gjorde sig gældende i begyndelsen af 1969. Da fik oppositionen det samme svar: det kunne man ikke gøre for, man fandt lovforslagene vigtige, og økonomien måtte man tage med i det dér.

Samuelsen: Jeg beklager meget, at jeg ikke har kunnet være til stede under en del af hr. Poul Hartlings indlæg. Men det viser måske ganske typisk, at vi ikke er nået frem til den helt hensigtsmæssige arbejdsmåde i folketinget endnu. Jeg har nemlig siddet i samråd med undervisningsministeren og ledende embedsmænd før afgivelse af betænkning vedrørende det lovforslag om universiteternes styrelse, som jo også har optaget tinget ganske meget i den senere tid. Til gengæld må man prøve på at få det til at fungere på den måde, at jeg bliver hentet af én, og at en anden er så venlig at fortælle, hvad hr. Poul Hartling har sagt. Det skal jeg så nu prøve på ganske kort at svare på.

Hr. Poul Hartling siger, at der ikke mangler oplysning om medlemmernes standpunkt, hvis man foretager afstemning på gammeldags manér. Jo, det gør der, for så vidt som man kun om de medlemmer, som har særstandpunkter og markerer dem fra folketingets talerstol, ved, hvordan de har stemt. Af det elektriske afstemningssystem vil det helt præcist fremgå, hvad hvert enkelt medlem har stemt. Det mener jeg somme tider kan give medlemmerne en større ansvarsfølelse. Man kan i hvert fald ikke komme ud for, at nogle medlemmer, som måske ikke har særlig lyst til at tage standpunkt i en bestemt sag, undlader at komme til stede, for så vil der stå, at de ikke har været til stede.

Det andet, jeg gerne vil gå ind på, er, at

det, at flere og flere indfører elektrisk afstemningssystem, ikke er noget argument for, at vi skal indføre det. Nej, det er det selvfølgelig ikke, hvis de elektriske afstemningssystemer ikke er ordentlige. Jeg har selv set elektriske afstemningssystemer i flere parlamenter, og de har ikke været lige gode alle sammen. Men efter de beskrivelser, jeg har fået af det elektriske afstemningssystem, som vi kan anskaffe, er jeg sikker på, at det vil være et særdeles godt afstemningssystem, og jeg må sige, at prisen ikke på nogen måde kan afskrække mig.

Jeg vil altså fortsat mene, at det må være fornuftigt at indføre det elektriske afstemningssystem.

For øvrigt vil jeg sige, at med de faste udvalg og de faste udvalgstider bliver det vanskeligt at arbejde. Folketingets uddannelsesudvalg har altid fast mødetid, onsdag kl. 16, og vi sidder altså i udvalgmøde nu. Her i salen arbejdes der stadig. Der kan altså komme kollisioner.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Når eller hvis vi nu får den elektriske afstemningsordning, vil historikeren hr. Samuelsen i fremtiden kunne finde ud af, når folk har taget særstandpunkt. Det har han også kunnet i forvejen, for hvis der havde været mening i det, har de som regel begrundet det fra talerstolen. Så har man altså oven i købet fået argumenterne og motiveringen med, og det er det afgørende.

Det, han først og fremmest vil kunne finde ud af, er, at ved de og de afstemninger har der manglet nogle medlemmer. Der har f. eks. hr. Samuelsen manglet, fordi han har siddet i samråd med undervisningsministeren. Det er lidt kedeligt, at man bare kan se, at han ikke har været der, men ikke få den udmærkede begrundelse, at han har været optaget af andet og vigtigere arbejde. Det kan den elektriske afstemning nemlig ikke fortælle. Derfor er det ligesom en illusion at tro, at man får mere historisk viden af, at man kan have et kodebånd liggende i kælderen, der kan fortælle, hvordan medlemmerne har stemt.

(Kort bemærkning).

Skytte: For at der ikke skal danne sig myter om overlappningen mellem udvalgsar-

[Skytte.]

bejde og folketingsarbejde, vil jeg gerne fremhæve, at der faktisk næsten altid, hvis det alene var udvalgsarbejde, det drejede sig om, kunne være dobbelt så mange til stede i salen som tilfældet er. Ved spørgetidens begyndelse i dag kunne vi faktisk have været 179.

(Kort bemærkning).

Samuelson: Jeg vil sige til hr. Hartling, at i morgen skal vi have afstemning om svangerskabsloven, og hvis man skal registrere, hvordan alle stemmer, skal de altså op og argumentere hver for sig — bortset fra dem, der allerede har argumenteret. Det håber jeg ikke sker.

Kurt Brauer: Det er hr. K. J. Mortensen og folketingets formand, hr. Skytte, som kalder mig herop.

Hr. K. J. Mortensen går i rette med mig i anledning af mine ord om at tildele formanden ret til at uddele pryglestraf. Det skal selvfølgelig ikke tages for pålydende. Generelt kan man for resten sige, at det kan være vanskeligt at bevare ikke-vold som et princip, når man daglig skal møde hr. K. J. Mortensen.

Vedrørende huset er jeg bange for, at jeg er kommet til at udtrykke mig, så hr. Skytte har kunnet misforstå mig: det er ikke generelt arbejdsforholdene i huset, jeg kritiserer, så meget som selve husets indretning. Der er faktisk medlemmer, som skal vandre op mod en kilometer, før de kan komme fra deres værelser og til salen. Udvalgsværelserne er for små, og vi kan ikke få plads til vores udvalgssekretær i nærheden af udvalgsværelserne. Elevatorerne kan ikke klare det pres, de er udsat for. Dametoiletterne er placeret på mellemreposer på trapperne, bordene i salen er for små, stolene giver rygsygdomme osv. osv. i én elendighed.

Dette hus duer ikke til ret meget andet, som jeg sagde i mit første indlæg, end til at rulle røde løbere ud i. Jeg må indrømme, at det er smukt og nydeligt til repræsentation, men som arbejdsrum, som et hus, hvor der skal bestilles noget, kan man vist næppe kalde det særlig egnet. Og det skammelige ved det er, at det er en kun godt 50 år

gammel bygning. Det er ikke engang noget arkitektonisk mesterværk. Den er grim at se på udefra. Jeg er københavner og elsker min by, men en skamplet på det hele er dette hus, og for at det ikke skal være løgn, har man sat lys på huset om aftenen, så vi ikke engang kan undgå det om natten. Det er snart ved at være lidt for stærkt, og derfor ville jeg græde tørre tårer, hvis uheldet var ude og vi skulle miste dette hus.

(Kort bemærkning).

K. Helveg Petersen: Formanden for folketinget var lidt ked af, at jeg havde givet tilslutning til dele af hr. Kurt Brauers betragtninger. Jeg deler ikke det, hr. Kurt Brauer sagde her til sidst om alt det vederstyggelige, han ser i bygningen. Det, jeg gav udtryk for, var, at bygningen har en historisk tradition bag sig. Den er opført ud fra bestemte forudsætninger, men den er ikke den rigtige ramme om det arbejde, som den moderne udvikling presser ind over parlamentet. Det gav jeg tilslutning til, og det kunne måske være en idé at udskrive en arkitektkonkurrence, så vi fik belyst, hvilke muligheder der var for at give ikke bare folketinget bedre arbejdsmuligheder, men også inddrage folk i det, der foregår i forbindelse med parlamentet.

Jeg vil bare til sidst sige, at der i denne debat også har været ting fremme, som jeg ikke synes har så stor værdi, men som skulle klares. Det, der for mig er afgørende, er, at vi fortsætter arbejdet med at finde ud af, hvordan vi kan gøre arbejdet her mere meningsfyldt og i højere grad delagtiggøre borgerne i, hvad der sker herinde, give dem en forståelse af, hvad der foregår i det høje ting.

(Kort bemærkning).

Skytte: Jeg er gjort opmærksom på, at der ved mødets begyndelse i dag i hvert fald var to udvalg, der holdt møde, udvalget om fysisk planlægning og finansudvalget. Jeg beklager, at jeg sagde, at der godt kunne have været 179 medlemmer til stede. Det er selvfølgelig umuligt. Men der kunne i hvert fald have været over 100 medlemmer til stede. Det var der heller ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):
Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til fornyet behandling i udvalget for forretningsordenen. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Kulturudvalget:

Udtrådt: Birte Weiss

Nyt medlem: Lykke Jørgensen

Miljøudvalget:

Udtrådt: Birte Weiss

Nyt medlem: Lykke Jørgensen

Retsudvalget:

Udtrådt: Birte Weiss

Nyt medlem: Lykke Jørgensen

Udvalget angående videnskabelig forskning:

Udtrådt som stedf.: Birte Weiss

Ny stedf.: Lykke Jørgensen

Udvalget angående lovforslag nr. 184 (ændring af lov om tipning):

Udtrådt: Birte Weiss

Nyt medlem: Lykke Jørgensen

Folketingets valutaudvalg:

Udtrådt: Birte Weiss

Nyt medlem: Lykke Jørgensen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 24. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af pensionsordninger m.v.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om sanering. (Orientering af ejere og lejere, begrænsning i adgangen til ejerlavssanering m.v.).

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Hyrekørsel).

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer m.v.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af våbenloven.

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af tinglysningsloven.

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om svangerskabsafbrydelse.

8) *Redegørelse af boligministeren.*

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks biblioteksskole.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten (udskrivningsloven) [af Poul Schlüter m.fl.].

Mødet hævet kl. 17.55.

95. møde.

Torsdag den 24. maj kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.